

JUNI 2017

Antisociaal gedrag op sportverenigingen

SIMONE HEERTS & TEUNTJE GROTEBOER
GEMEENTE ALMELO & SAXION HOGESCHOOL ENSCHEDE

Antisociaal gedrag op sportverenigingen

HOE KUNNEN SPORTVERENIGINGEN IN ALMELO ONDERSTEUND
WORDEN IN DE OMGANG MET ANTISOCIAAL GEDRAG VAN KINDEREN,
JONGEREN EN/OF HUN OUDERS?

Simone Heerts: 355639

Teuntje Groteboer: 351063

Klas: EMM4VR

Begeleidend docent: H. Hendriks

Acedemie Mens en Maatschappij

Bachelorrapport Maatschappelijk Werk en Dienstverlening

Saxion Hogeschool Enschede

Enschede, juni 2017

VOORWOORD

Voor u ligt het rapport dat gemaakt is in het kader van leerpakket 9.2 'Bacheloronderzoek'. Dit rapport is samengesteld door Simone Heerts en Teuntje Groteboer, twee studentes van de opleiding Maatschappelijk Werk en Dienstverlening aan Saxion Hogeschool Enschede. Het onderzoek is uitgevoerd in opdracht van de gemeente Almelo. Dit bachelorrapport bevat theorie, resultaten en conclusies.

Dit rapport is het resultaat van twintig weken onderzoek naar hoe de gemeente Almelo sportverenigingen kan ondersteunen in de omgang met antisociaal gedrag van jongeren en/of hun ouders. Graag willen wij de docente Wilma Hendriks bedanken voor de begeleiding en totstandkoming van dit bachelorrapport. Daarnaast willen wij Leny Claessens en Sigrid Kuizenga bedanken voor de begeleiding vanuit de gemeente Almelo en vanuit het Sportbedrijf Almelo. Tot slot willen wij ook alle respondenten bedanken voor hun medewerking aan het onderzoek.

SAMENVATTING

Sporten is een uitlaatklep van het dagelijks leven, maar kan anderzijds door een te groot fanatisme leiden tot agressiviteit en verdeeldheid. Niet alleen kunnen sportende kinderen/jongeren zich antisociaal gedragen, ook bij hun ouders wordt er antisociaal gedragesignaleerd. De gemeente Almelo heeft vernomen dat er ook op Almeloze sportclubs antisociaal gedrag wordt vertoond. De gemeente wil d.m.v. dit onderzoek graag weten hoe Almeloze sportclubs ondersteund kunnen worden in de omgang met antisociaal gedrag van kinderen/jongeren en/of hun ouders.

Er is een kwantitatief onderzoek uitgevoerd, waarbij er in totaal 14 Almeloze sportverenigingen zijn geïnterviewd. Uit het onderzoek blijkt dat er op één vereniging na, bij elke vereniging antisociaal gedrag voorkomt. Het gedrag uit zich bij kinderen/jongeren in verbaal antisociaal gedrag tot pesten en fysiek antisociaal gedrag. Antisociaal gedrag dat ouders laten zien is voornamelijk verbaal, op verschillende vlakken. In gesprek gaan met de desbetreffende personen is de meest benoemde actie die verenigingen nemen op antisociaal gedrag. Preventief gaan sportverenigingen om met antisociaal gedrag door er aandacht aan te besteden door middel van posters of een kick-off, waardoor de sociale controle duidelijk aanwezig is. De geïnterviewde sportverenigingen hebben veelal gekwalificeerde trainers en dit kan volgens hen helpen in de omgang met kinderen/jongeren die antisociaal gedrag vertonen.

Sportverenigingen lossen de problemen rondom antisociaal gedrag vrijwel altijd zelf op. De twee verenigingen die meedoen aan een pilot rondom antisociaal gedrag vinden dit erg waardevol en zouden dit graag binnen de vereniging structureel vorm willen geven. Een aantal verenigingen hebben uit zichzelf aangegeven dat ze behoefte hebben aan een adviespunt. Een adviespunt waar zij terecht kunnen met vragen, wanneer zij tegen situaties aanlopen, die de vereniging niet meer zelf kan oplossen of waar de vereniging in vastloopt.

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD.....	3
SAMENVATTING	4
INHOUDSOPGAVE.....	5
1. INLEIDING	8
1.1 Aanleiding.....	8
1.2 Doelstellingen, hoofdvraag en deelvragen	9
1.2.1 Korte termijn doelstellingen.....	9
1.2.2 Lange termijn doelstelling	9
1.2.3 Hoofdvraag.....	9
1.2.4 Deelvragen.....	9
1.3 Leeswijzer	9
2. ANTISOCIAAL GEDRAG OP SPORTVERENIGINGEN	11
2.1 Wat is antisociaal gedrag?.....	11
2.2 Vormen van antisociaal gedrag	11
2.3 Factoren van antisociaal gedrag.....	11
2.4 Antisociaal gedrag van ouders	13
2.5 Inspelen op antisociaal gedrag.....	13
2.6 Hoe worden sportverenigingen op dit moment ondersteund?.....	14
2.6.1 Wijkteams.....	14
2.6.2 Buurtsportcoaches	14
2.6.3 Sportactiviteiten voor jeugdigen in de jeugdhulp	14
3. METHODE VAN ONDERZOEK.....	15
3.1 Onderzoekstype	15
3.2 Populatie.....	15
3.3 Steekproef	16
3.4 Dataverzameling.....	16
3.5 Betrouwbaarheid en validiteit.....	17
3.6 Data analyse	17
3.7 Ethische verantwoording	18
4. RESULTATEN	19
4.1 Antisociaal gedrag	19
4.1.1 Antisociaal gedrag bij kinderen/jongeren	19
4.1.2 Antisociaal gedrag van ouders	20

4.2 Gevolgen en maatregelen	20
4.2.1 Gevolgen voor de kinderen/jongeren zelf.....	20
4.2.2 Gevolgen voor de sportvereniging	21
4.2.3 Maatregelen vanuit de sportvereniging.....	21
4.3 Hoe omgegaan wordt met antisociaal gedrag	21
4.3.1 Acties op antisociaal gedrag	21
4.3.2 Wie signaleert antisociaal gedrag?.....	22
4.3.3 Gekwalificeerde trainers of niet?	23
4.3.4 Betrokken hulpverleningsinstanties bij sportverenigingen.....	23
4.3.5 Deze manier van omgaan met antisociaal gedrag werkt volgens sportverenigingen	23
4.4 Antisociaal gedrag aanpakken.....	24
4.4.1 Problemen aanpakken.....	24
4.4.2 Welke ondersteuning wensen de sportverenigingen?.....	24
4.4.3 Leren van elkaar	25
5. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN.....	26
5.1 Conclusies.....	26
5.1.1 Welke antisociaal gedrag komen sportverenigingen in de Gemeente Almelo tegen van kinderen/jongeren en/of hun ouders?.....	26
5.1.2 Wat zijn de gevolgen van antisociaal gedrag van kinderen/jongeren en de sportvereniging?	26
5.1.3 Hoe gaan sportverenigingen op dit moment om met antisociaal gedrag bij kinderen/jongeren? Wat werkt hierin?.....	27
5.1.4 Op welke punten zouden sportverenigingen in Almelo ondersteuning willen en op welke manier?.....	28
5.2 Aanbevelingen.....	28
5.2.1 Adviespunt.....	28
5.2.2 Effectiviteit pilots onderzoeken en de inzet stimuleren	28
5.2.3 Cursus aanbod Sportbedrijf Almelo gebruiken	28
6. STERKTES, ZWAKTES EN DISCUSSIE	30
6.1 Sterktes en zwaktes van het onderzoek.....	30
6.1.1 Sterktes.....	30
6.1.2 Zwaktes.....	31
6.2 Discussie	31
LITERATUURLIJST	33
OVERZICHT BIJLAGEN	35

Bijlage I: Interviewkaart.....	36
Bijlage II: Definitie antisociaal gedrag	43
Bijlage III: Voorbeeld labels.....	44

1. INLEIDING

In dit eerste hoofdstuk zal het onderwerp van het bachelor rapport worden ingeleid. In de eerste paragraaf kunt u lezen wat de aanleiding is van het uitgevoerde onderzoek. In de tweede paragraaf kunt u de doelstelling, hoofdvraag en deelvragen van het onderzoek lezen. Tot slot wordt er in de derde paragraaf beschreven hoe dit bachelor rapport verder is opgebouwd.

1.1 Aanleiding

Sport wordt gekenmerkt door uitersten. Sport verenigt mensen en het is gezond. Het leert kinderen/jongeren samenwerken en het brengt ze discipline bij. Sporten is een uitlaatklep van het dagelijks leven, maar kan anderzijds door een te groot fanatisme leiden tot agressiviteit en verdeeldheid. SIRE is in 2011 niet voor niets de campagne gestart met het thema 'Geef kinderen hun spel terug'. In de campagne staat opgekropte doordeweekse stress als een van de oorzaken van negatief gedrag van ouders langs de sportvelden centraal (SIRE, 2011). Naast dit mediabericht over antisociaal gedrag van ouders op sportverenigingen, heeft bijna iedereen ook weleens gehoord over de tragedie uit 2012, waarbij grensrechter Richard Nieuwenhuizen overleed. Hij werd op het voetbalveld mishandeld en daarvan worden drie jongeren verdacht (NU.nl, 2012).

Jongeren beginnen hun grenzen te verkennen en maken zich los van hun ouders. Ze luisteren steeds minder goed naar hun ouders en zoeken hun eigen weg. Hierdoor hebben ouders soms geen idee wat hun kind bezighoudt of hoe het kind zich buitenshuis gedraagt. De sportvereniging heeft zicht op deze gezinnen en kan door een samenwerking met bijvoorbeeld ouders, politie, de school, schoolmaatschappelijk werk, jeugdgezondheidszorg, het wijkteam, aanbieders van jeugdhulp, de leerplichtambtenaar en buurt- en jongerenwerk tot een preventieve werkwijze komen (Van Heerwaarden en Pijpers, 2016).

Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van de gemeente Almelo. De gemeente heeft signalen opgevangen, dat er op de Almelse sportverenigingen ook jeugdigen en/of ouders zich antisociaal gedragen. Volgens kinderpsycholoog Tischa Neve (2015) zitten er in veel sportteams één of meerdere kinderen die extra aandacht vragen met hun gedrag. De sportbegeleider zal zich daarop moeten instellen en de meeste sportbegeleiders staan daarvoor open, alleen ontbreekt het ze vaak aan handvatten. Er zit een kloof tussen het constateren dat er iets aan de hand is met de jeugdige en begrijpen hoe je het beste met het gedrag van de jeugdige kunt omgaan (Samen naar een veiliger sportklimaat, 2015).

Volgens het NJI (z.j) zijn het sport- en jeugdbeleid lange tijd twee redelijk gescheiden gebieden geweest. De gemeente Almelo heeft net als alle andere gemeenten in Nederland, ook de ontwikkelingen rondom de decentralisatie van de zorg doorgemaakt. Hierbij is een deel van de zorgtaken van de overheid overgenomen door gemeenten (rijksoverheid, z.j.a). De hulp moest zo dichtbij de burgers komen en eenvoudiger en goedkoper georganiseerd worden. Nu een deel van de zorgtaken door gemeenten worden uitgevoerd, kan er meer worden samengewerkt tussen de verschillende beleidsgebieden en kan er meer worden ingespeeld op de lokale vragen. Ook kan er zo beter worden gewerkt aan een optimale verhouding tussen informele en formele hulp. Volgens baken 4 van Welzijn Nieuwe Stijl moet er een optimale verhouding zijn tussen informele en formele hulp. Het gaat hierbij om de inzet van professionals, maar ook van vrijwilligersinitiatieven, zoals sportverenigingen. De bakens vormen de kwaliteitscriteria voor de hulp en dienstverlening in gemeenten (Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport 2010).

De aanleiding van dit onderzoek zijn een aantal signalen die de gemeente Almelo heeft opgevangen, over antisociaal gedrag van jeugdigen en hun ouders op de Almelse sportverenigingen. Daarnaast heeft de gemeente Almelo ook gesignaleerd dat jeugdigen bij sportverenigingen weggaan, omdat zij

geen aansluiting vinden bij de vereniging en/of de andere sporters. Naar aanleiding van deze signalen is bij de gemeente Almelo de vraag ontstaan hoe ze Almeloze sportverenigingen het beste kunnen ondersteunen in de omgang met antisociaal gedrag van kinderen/jongeren en/of hun ouders.

De gemeente Almelo heeft baat bij een positieve samenwerking tussen sportclubs en jeugdhulpverlening. Dit kan op financieel gebied voordelen hebben voor de gemeente. Sportclubs kunnen een bijdrage leveren aan de participatie van kinderen/jongeren en een ondersteunende factor zijn in de omgeving van de jongere. Dit kan leiden tot minder en minder zware jeugdhulp en dus een besparing voor de gemeente. Daarnaast is het voor de gemeente Almelo van groot belang dat het goed gaat met de inwoners van Almelo en dat de Almeloze sportverenigingen goed kunnen functioneren.

1.2 Doelstellingen, hoofdvraag en deelvragen

In deze paragraaf kunt u de opgestelde doelstellingen, hoofdvraag en deelvragen van het uitgevoerde onderzoek lezen.

1.2.1 Korte termijn doelstellingen

- Weten hoe sportverenigingen antisociaal gedrag bij kinderen/jongeren signaleren.
- Weten wat sportverenigingen op dit moment doen, wanneer zij probleemgedrag signaleren.
- Kennis hebben over wat sociaal werkers kan betekenen voor sportverenigingen, sportende jeugd en hun ouders.

1.2.2 Lange termijn doelstelling

De Gemeente Almelo weet hoe sportverenigingen ondersteund willen worden in de omgang met antisociaal gedrag bij kinderen/jongeren en/of hun ouders, zodat hierop ingespeeld kan worden vanuit de Gemeente Almelo.

1.2.3 Hoofdvraag

Hoe kunnen sportverenigingen in Almelo ondersteund worden in de omgang met antisociaal gedrag van kinderen/jongeren en/of hun ouders?

1.2.4 Deelvragen

1. Welk antisociaal gedrag komen sportverenigingen in Almelo tegen van kinderen/jongeren en/of hun ouders?
2. Wat zijn de gevolgen van antisociaal gedrag van kinderen/jongeren en de sportvereniging?
3. Hoe gaan sportverenigingen op dit moment om met antisociaal gedrag bij kinderen/jongeren? Wat werkt hierin?
4. Op welke punten zouden sportverenigingen in Almelo ondersteuning willen en op welke manier?

1.3 Leeswijzer

Voorafgaand aan de zes hoofdstukken van dit bachelor rapport, kunt u een samenvatting lezen van deze zes hoofdstukken. In het eerste hoofdstuk wordt de aanleiding van het onderzoek beschreven. Daarnaast worden de doelstelling, hoofdvraag en deelvragen ook weergegeven. In het tweede hoofdstuk wordt er een literatuuronderzoek naar het onderzoeksonderwerp weergegeven. In hoofdstuk drie wordt de methode van het onderzoek beschreven. Daarbij wordt het onderzoekstype, de populatie, de steekproef, de data verzameling, de validiteit en betrouwbaarheid, de data analyse

en de ethische verantwoording beschreven. In het vierde hoofdstuk worden de resultaten van het uitgevoerde onderzoek weergegeven. In het daarop volgende hoofdstuk worden de conclusies en aanbevelingen beschreven, die voortvloeien uit de resultaten. In het laatste hoofdstuk worden de sterktes en zwaktes van het onderzoek beschreven en toegelicht. Daarnaast wordt er een discussie gestart die gevoerd wordt vanuit verschillende perspectieven. Tot slot vindt u de literatuurlijst en de bijlagen van dit bachelor rapport.

2. ANTISOCIAAL GEDRAG OP SPORTVERENIGINGEN

In dit tweede hoofdstuk zal er een theoretisch kader worden geschetst. Er zullen een aantal belangrijke begrippen worden gedefinieerd.

2.1 Wat is antisociaal gedrag?

Ten eerste is het van belang om te definiëren wat er wordt verstaan onder ‘antisociaal gedrag’. Dit is een normatief en subjectief begrip, want de een ervaart bepaald gedrag als opstandig en de ander noemt het agressief. In dit bachelor rapport hanteren we de definitie van antisociaal gedrag die professor Peter Prinzie - hoogleraar orthopedagogiek - in zijn boek (2007) heeft beschreven. Onder antisociaal gedrag wordt de brede waaier van gedragingen die in meer of mindere mate onwenselijk, ongepast, lastig, storend of zelfs schadelijk zijn voor anderen en/of de omgeving. De frequentie, de duur, de omvang en de gevolgen van het gedrag kan natuurlijk uiteenlopen. Duidelijk is wel dat antisociaal gedrag ingaat tegen de geldende normen en waarden en daardoor ongewenst is (Prinzie, 2007). Een aantal voorbeelden van antisociaal gedrag zijn:

- Vernielen
- Schelden
- Ruziemaken
- Stelen
- Slaan
- Spugen
- Driftbuien
- Brandstichten
- Inbreken
- Schoppen
- Vechten
- Weglopen
- Liegen
- Knijpen
- Tegenspreken
- Opscheppen, stoer doen
- Pesten, gemeen en wreed zijn
- Aandacht opeisen
- Raar of gek doen om aandacht te trekken
- Eigen spullen en/of spullen van anderen vernielen
- Ongehoorzaam zijn
- Snel jaloers zijn
- Veel vechten
- Anderen lichamelijk aanvallen
- Schreeuwen, gillen
- Koppig zijn
- Stuurs en prikkelbaar zijn
- Plotseling van stemming veranderen
- Te veel praten
- Te veel plagen
- Andere mensen bedreigen
- Erg luidruchtig zijn

(Prinzie, 2007, p. 18).

2.2 Vormen van antisociaal gedrag

Volgens Frick, Lahey en Loeber (1993) kunnen antisociale gedragingen gegroepeerd worden op basis van verschillen en gelijkenissen, waardoor er verschillende vormen van antisociaal gedrag kunnen worden gedefinieerd. Frick et al. (1993) duidt de volgende vormen van antisociaal gedrag aan: eigendomsdelicten, agressief gedrag, oppositioneel gedrag en statusdelicten. In de onderstaande tabel wordt weergegeven welke antisociale gedragingen onder welke vorm vallen.

Eigendomsdelicten

Wreedheid t.o.v. dieren
Stelen
Vandalisme
Liegen
Brandstichten

Agressie

Aanranden
Pesten
gemeen gedrag
anderen beschuldigen
vechten
intimideren

Oppositieel

Humeurig gedrag
iemand vervelen
uitdagend gedrag
koppig zijn
boos zijn
twisten
prikkelbaar gedrag

Statusdelicten

Middelengebruik
regels overtreden
vloeken
weglopen
spijbelen
(Frick et al., 1993, p. 327).

2.3 Factoren van antisociaal gedrag

Volgens het NOC*NSF (z.j.) kunnen er verschillende factoren zijn, waardoor een kind antisociaal gedrag vertoont. Dit kan bijvoorbeeld te maken hebben met aangeleerd gedrag. Volgens de sociale

leertheorie kunnen ouders kinderen agressie aanleren. Bijvoorbeeld doordat de ouder(s) telkens afreageren op 'de zondebok' in het gezin. Ouders kunnen antisociaal gedrag binnenshuis ook verbieden, maar buiten het huis juist aanmoedigen. Als een kind antisociaal gedrag laat zien dan kan het kind door anderen als stoer worden gezien, waardoor hij of zij door dit gedrag juist een status in de groep krijgt. Die status is dan een beloning voor het agressieve gedrag dat is vertoond (NOC*NSF, z.j.).

Als een kind een status in de groep als stoer krijgt, dan willen andere kinderen graag bij diegene horen. Dit is het antisociaal gedrag dat kinderen laten zien, om erbij te willen horen. Het kind probeert aandacht te krijgen op een negatieve manier. Als dit niet werkt, dan zal het kind proberen macht te krijgen, door bijvoorbeeld dingen te weigeren die van hem of haar worden gevraagd. Als dit escaleert kan er wraak en daarna onmacht ontstaan, waarbij het kind de slachtofferrol kan aannemen (NOC*NSF, z.j.).

Naast deze bovenstaande verklaringen voor antisociaal gedrag van kinderen, kan het antisociale gedrag ook een biologische verklaring hebben. Bijvoorbeeld door een hersenbeschadiging of lage intelligentie, waardoor het kind sommige dingen niet begrijpt. Het kind weet dan niet goed wat hij of zij fout doet. Dit kan komen doordat het kind zich bijvoorbeeld de gevolgen van zijn gedrag niet kan indenken en zich niet in een ander kan verplaatsen (NOC*NSF, z.j.). Daarnaast kan volgens Van Heerwaarden en Pijpers (2016) bijvoorbeeld ook ADHD een risicofactor voor antisociaal gedrag zijn.

Naast de factoren voor antisociaal gedrag die in het kind liggen, zijn er ook factoren die buiten het kind liggen. Bijvoorbeeld als de training ongestructureerd verloopt en het kind begrijpt niet wat hij of zij moet doen. De trainer kan dan boos worden op het kind en zo kan de sfeer in de training omslaan. Daarnaast kan een trainer niet met elk kind even goed opschieten. Een trainer zal vaak onbewuste voorkeuren en afkeuren hebben. Dit kan bij het kind leiden tot een gevoel van 'de trainer heeft toch de pik op me'. De trainer kan ook te veel gericht zijn op de negatieve dingen en dan zal er een negatieve sfeer in de groep ontstaan. De kinderen zullen dan een afkeer krijgen tegen de trainer en de trainer een afkeer van de groep (NOC*NSF, z.j.).

Volgens NOC*NSF (z.j.) kan de opvoedingsstijl te maken hebben met het antisociaal gedrag van het kind of dit gedrag versterken. Als een kind niet gewend is aan regels en het naleven hiervan, dan komt dit voort uit structuurloosheid tijdens de opvoeding. Het kind zal dan in de training opzoek gaan naar de grenzen van de trainer. Een kind dat te veel is beschermd door zijn ouders krijgt weinig ruimte voor eigen initiatief. Dit kan er op de sportclub helemaal afgaan, doordat het kind niet om kan gaan met deze vrijheden. Een kind dat geen tot weinig liefde heeft gehad en aandacht van zijn ouders, zal extra zijn best doen om erbij te horen of juist niets voor een ander willen doen. Als het binnen een gezin gebruikelijk is om te slaan of om te schelden, dan leert een kind dat dit de manier is om problemen op te lossen en zal het kind dit gedrag ook vertonen op de sportclub. De oorzaken van antisociaal gedrag zijn vaak moeilijk te achterhalen, dit heeft vaak te maken met een combinatie van verschillende factoren (NOC*NSF, z.j.).

Volgens Van Heerwaarden en Pijpers (2016) is ook de omgeving van het kind en de jongere belangrijk. Risicofactoren op omgevingsniveau zijn: achterstandsbuurten, hoge buurtcriminaliteit, vrienden die zich schuldig maken aan criminaliteit, geen vrijetijdsbesteding, geen hobby's en geen sociale activiteiten. Daarnaast zijn veel schoolwisselingen, slechte schoolprestaties, leerachterstand, pesten, gepest worden en spijbelen ook risicofactoren voor antisociaal gedrag van kinderen/jongeren (Van Heerwaarden en Pijpers, 2016).

Bij de kinderen met een Marokkaans-Nederlandse afkomst blijkt het hebben van een leesachterstand een belangrijke risicofactor voor antisociaal gedrag (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2011). Ook problemen thuis zoals werkloosheid, schulden, huiselijk geweld,

misbruik van middelen en/of psychische problemen bij de ouders kunnen een risicofactor zijn voor antisociaal gedrag van kinderen/jongeren. Het antisociaal gedrag kan dus signaalgedrag zijn voor achterliggende problemen (Van Heerwaarden en Pijpers, 2016).

2.4 Antisociaal gedrag van ouders

Volgens sociologen Veldboer, Boonstra en Duyvendak (2003) kunnen supporters of meer specifiek gezegd, ouders ook genoemd worden als bron van agressie. Het kind wordt soms aangemoedigd tot onsportief gedrag. Het kind wordt opgefokt en ouders staan toe of moedigen het kind juist aan om de tegenstander letsel toe te brengen. Ook kunnen ouders verbaal en fysiek hun uiting van onvrede geven en dit gebeurt vooral als ze denken dat hun kind onrecht wordt aangedaan (Veldboer et al., 2003).

2.5 Inspelen op antisociaal gedrag

Voor de meeste kinderen/jongeren is het antisociaal gedrag experimenteel gedrag, maar dit geldt niet voor iedereen. Kinderen die niet leren hun impulsiviteit en agressiviteit onder controle te houden, lopen grote kans op psychische problemen, problemen op school, risicovol gedrag, alcoholmisbruik en geweld (Tremblay, Grevais, en Petitclerc, 2008). Het is volgens het NOC*NSF (z.j.) vooral belangrijk dat trainers adequaat inspelen op antisociaal gedrag. De trainer is immers verantwoordelijk voor een goede training voor alle sporters. Het is van belang dat niet het antisociale gedrag centraal staat, maar het omgaan met het antisociale gedrag. Hiervoor heeft de trainer enige kennis nodig van hoe hij of zij het beste kan omgaan met verschillende vormen van antisociaal gedrag. De trainer moet ook kritisch kunnen kijken naar zijn eigen handelen. Zo kan de trainer onderzoeken welke aanpak het beste werkt, om het antisociaal gedrag tegen te gaan (NOC*NSF, z.j.).

Volgens forensisch orthopedagogen Spruit, Van der Put, Van der Stouwe en Stams (2016) kan een onveilig sportklimaat leiden tot ontwikkelingsproblemen van kinderen/jongeren. De trainer speelt een grote rol in de kwaliteit van het sportklimaat en in de ontwikkeling van kinderen/ jongeren. Het is belangrijk dat de betrokkenheid van ouders wordt vergroot en dat er gebruik wordt gemaakt van technieken als gedragscontracten en aandacht schenken aan de ontwikkelingsbehoeften van kinderen/jongeren in plaats van de prestatie voorop zetten. Iedereen die betrokken is bij de sportvereniging moet zich er van bewust zijn dat je elkaar met respect benaderd en dat betekend ook dat ouders zich bewust moeten zijn van hun eigen gedrag langs de lijn. Een verenigingsbestuur die deze boodschap uitstraalt, is hierbij erg helpend en die bijvoorbeeld ook pedagogische cursussen aan hun trainers aanbieden (Spruit, et al., 2016).

Volgens Van Heerwaarden en Pijpers (2016) is het ook van essentieel belang dat ouders betrokken worden bij het voorkomen en het omgaan met antisociaal gedrag. Dit kan volgens Van Heerwaarden en Pijpers (2016) door het vergroten van kennis over opvoeden. Daarnaast is het belangrijk dat ouders antisociaal gedrag kunnen herkennen en bespreken (Van Heerwaarden en Pijpers, 2016).

Volgens sociologen Veldboer et al. (2003) kan het gedrag van de trainer het verschil kan maken. De trainer moet zelf rustig blijven en bijvoorbeeld juist niet zijn positie gebruiken om ook zijn onvrede richting de scheidsrechter te uiten. Als de trainer dit wel zou doen, dan zullen spelers en ouders zich ook sneller misdragen. Omgekeerd zorgt dit ervoor dat spelers en ouders of andere supporters juist wel in het gareel blijven. Met name bij trainers die elftallen in de puberteit trainen is een gezagspositie belangrijk. In deze leeftijd handelen spelers vaak vanuit het idee dat agressie stoer is en tot een status kan leiden binnen de groep. Het sportklimaat moet zo zijn dat spelers, trainers en ouders elkaar kunnen wijzen en elkaar er ook op wijzen als ze verkeerd voorbeeldgedrag geven. De vereniging heeft bij het bereiken van dit sportklimaat een sleutelrol. De vereniging is immers

verantwoordelijk voor goede trainers en scheidsrechters en daarnaast de gedragsregels (Veldboer, et al., 2003).

2.6 Hoe worden sportverenigingen op dit moment ondersteund?

2.6.1 Wijkteams

Volgens het Nederlands Jeugd Instituut (z.j.) onderhouden sociaal werkers van wijkteams contacten met bewonersinitiatieven, verenigingen en andere informele netwerken in het werkgebied van het wijkteam. Dit doen ze om zichtbaar in de wijk te zijn. De vrijwilligers of beroepskrachten die bijvoorbeeld bij de sportverenigingen werken, zijn de ogen en oren van het wijkteam. Problemen kunnen zo snel gesignaleerd worden en de sociaal werker kan eventueel een rol spelen in het oplossen daarvan. Echter blijkt volgens het NJI (z.j.) dat er in de praktijk nog weinig wordt toe gekomen aan het betrekken van vrijwilligers in het werk van de sociaal werkers.

2.6.2 Buurtsportcoaches

Volgens het Nederlands Jeugd Instituut (z.j.) experimenteren veel gemeenten sinds kort met buurtsportcoaches. Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport wil gemeenten ondersteunen met het creëren van voldoende sport- en beweegaanbod voor jong en oud. Daarnaast vindt het ministerie het van belang dat er lokaal meer slimme en kansrijke verbindingen worden gelegd tussen sport- en beweegaanbieders, scholen en zorg- en welzijnsinstellingen (Rijksoverheid, z.j.b). Buurtsportcoaches hebben een combinatie van ten minste twee functies. Ze organiseren in opdracht van de gemeente het sport- en beweegaanbod in de buurt en verbinden sportaanbieders met andere sectoren (Rijksoverheid, z.j.b).

2.6.3 Sportactiviteiten voor jeugdigen in de jeugdhulp

Er zijn verschillende initiatieven die sport en jeugdhulp samenbrengen. Bij deze initiatieven wordt er voornamelijk gekeken naar wat sportverenigingen kunnen betekenen voor de jeugdhulp, doormiddel van het organiseren van sportactiviteiten voor jeugdigen met verschillende problematieken. Sport wordt gezien als een middel om het sociale netwerk van de jeugdige te vergroten of als uitlaatklep. Activiteiten die worden georganiseerd voor jeugdigen hebben invloed op het gedrag op verschillende gebieden, sociaal en moreel (Zijlstra en Wever, 2014).

3. METHODE VAN ONDERZOEK

In dit hoofdstuk zal de methode van onderzoek worden toegelicht, beargumenteerd en verantwoord.

3.1 Onderzoekstype

Verhoeven (2016) beschrijft twee hoofdtypen in onderzoek, namelijk fundamenteel en praktijkgericht onderzoek. Dit onderzoek is een praktijkgericht onderzoek. Dit onderzoek is gericht op de praktijksituatie bij sportverenigingen en hoe zij omgaan met antisociaal gedrag. De Gemeente Almelo wil onderzoeken welke ondersteuning sportvereniging nodig zijn bij antisociaal gedrag. Dit om te kijken hoe er samengewerkt kan worden. Dit houdt volgens Verhoeven (2016) dat er wordt gekeken naar het oplossen van problemen in praktijksituaties, vaak maatschappelijk relevant. Het design van het onderzoek is een kwalitatief onderzoek. Dit houdt volgens Verhoeven (2016) in dat er op een open manier gegevens verzamelt zijn. De onderzoekers hebben het onderzoek uitgevoerd in de praktijk. Er is gekeken naar de motivaties, meningen en behoeften van de respondenten. Het is een inventariserend onderzoek waarbij data wordt verzameld over welk antisociaal gedrag bij sportverenigingen wordt gezien bij spelers en ouders, hoe omgegaan wordt met antisociaal gedrag en welke ondersteuning sportverenigingen eventueel graag zouden willen ontvangen.

3.2 Populatie

De gehele populatie is bijvoorbeeld de organisaties die deelnemen aan het onderzoek en waarover uitspraken gedaan worden in het onderzoek. De gehele populatie voor dit onderzoek zijn alle sportverenigingen in Almelo (Verhoeven, 2016). Uit deze populatie is de steekproef getrokken. Een steekproef is een deel van de gehele populatie. Dit is een groep die is samengesteld aan de hand van een aantal regels die te maken hebben met de hoofdvraag en de verwerking van de resultaten. Hierbij is gekeken naar de gelijkheid van de gehele populatie. Een steekproef is willekeurig en de grootte moet voldoende zijn. De gehele populatie van dit onderzoek is 74 sportverenigingen, dit zijn alle sportverenigingen in de Gemeente Almelo. Deze sportverenigingen zijn onderverdeeld in verschillende sporten, overzichtelijk gemaakt in de onderstaande tabel.

SPORT	AANTAL VERENIGINGEN		SPORT	AANTAL VERENIGINGEN
Atletiek	1		Judo	2
Autosport	1		Kanoën	1
Badminton	2		Karate	1
Basketbal	2		Kegelen	1
Bowls	1		Klootschieten	1
Bridge	5		Koersbal	1
Dammen	1		Korfbal	1
Futsal	1		Midgetgolf	1
Golf	1		Onderwatersport	2
Gymnastiek	4		Recreatiesport	1
Handbal	1		Roeien	1
Hockey	1		Rugby	1
Honkbal en softbal	1		Ruitersport	1
Jazzdans	1		Schaatsen	3
Schaken	1		Sportvissen	1
Schietsport	1		Schietsport	1
Taekwondo	1		Tafeltennis	3

Tennis	4		Toerfietsen	1
Triatlon	1		Turnen	2
Voetbal	9		Volleybal	4
Watersport	2		Wielrennen	1
Zwemmen/waterpolo	1			

Figuur 1 Overzicht sportverenigingen

3.3 Steekproef

Het trekken van de steekproef kan op verschillende manieren. De steekproef voor dit onderzoek is een gestratificeerde steekproef. Dit is volgens Verhoeven (2016) een steekproef waarbij de steekproef aselechte steekproef. Waarbij de populatie in deelpopulaties verdeeld wordt. In dit onderzoek is er gekeken naar de verschillende sporten, dit zijn de deelpopulaties. Vervolgens is er een aselechte steekproef getrokken.

Voor het trekken van de steekproef en benaderen van de respondenten is samengewerkt met het Sportbedrijf Almelo. Zij hebben contacten binnen de sportverenigingen in Almelo. In overleg met de Gemeente Almelo en het Sportbedrijf Almelo is gekeken welke sportverenigingen benaderd zouden worden. Een door de onderzoekers opgesteld brief, met de vraag om medewerking te verlenen voor het onderzoek, is door het Sportbedrijf Almelo verstuurd naar de sportverenigingen. Er zijn in eerste instantie 25 sportverenigingen benaderd worden voor dit onderzoek. Deze zijn uitgezocht op diversiteit van sporten en wijken. De diversiteit van de sporten is meegenomen, om een zo breed mogelijk beeld te krijgen van antisociaal gedrag op de verschillende sportverenigingen in Almelo. Hierbij is ook gekeken naar het aantal sportverenigingen van een bepaalde sport, hoe meer verenigingen van een bepaalde sport, hoe meer er in de steekproef zijn meegenomen. De sportverenigingen zijn door ons benaderd via het Sportbedrijf Almelo, zij hebben contacten bij de sportverenigingen met de jeugdcoördinatoren, die geïnterviewd zijn. Na twee weken hadden zich nog niet voldoende respondenten gemeld, namelijk acht verenigingen, waardoor in overleg met de opdrachtgever en het Sportbedrijf Almelo, alle sportverenigingen zijn benaderd om hun medewerking voor het onderzoek te vragen. Er is gekozen om de eerste twintig verenigingen die reageren te interviewen. Uiteindelijk hebben zich elf verenigingen zelf gemeld, waarvan één vereniging heeft aan gegeven geen medewerking te willen verlenen aan het onderzoek. Onze idee was in eerste instantie om twintig sportverenigingen te gaan interviewen, daarom zijn wij zelf gaan bellen naar verenigingen om hun medewerking te vragen voor het onderzoek. Het bellen van verenigingen hebben wij willekeurig gedaan. Waardoor wij in totaal veertien respondenten zijn gekomen.

3.4 Dataverzameling

Er is gekozen voor kwalitatief onderzoek waarbij gebruik gemaakt is van half gestructureerde interviews, omdat hoofdvraag beantwoord kan worden door meningen en belevingen van de sportverenigingen te verzamelen. Het interview is opgesteld aan de hand van een interview kaart. Voor dit onderzoek was het de bedoeling zoveel mogelijk informatie te verzamelen over kinderen/jongeren en hun ouders die antisociaal gedrag vertonen en hoe daarmee wordt omgegaan. Het gaat hierbij om praktijkervaringen van de sportverenigingen.

Er is gebruikt gemaakt van het afnemen van interviews voor het verzamelen van de benodigde informatie voor dit onderzoek. Een interview is een gesprek waarbij er voornamelijk open vragen worden gesteld aan de respondent. De vragen die tijdens een interview gesteld worden gaan vaak over praktische situatie. Voor dit onderzoek is gekozen voor half gestructureerd interviews. Dit houdt in dat er een aantal vragen zijn opgesteld, waarbij er tevens ruimte was voor de eigen inbreng van de respondent. De interviewkaart die is gebruikt voor het verzamelen van de data is te vinden op de pagina genaamd 'Bijlage I: Interviewkaart'.

3.5 Betrouwbaarheid en validiteit

Voor een onderzoek is het tevens belangrijk om de betrouwbaarheid van het onderzoek in de gaten te houden. Onder de betrouwbaarheid van het onderzoek valt volgens Verhoeven (2016) dat het onderzoek te herhalen is, waarbij er dezelfde resultaten uitkomen. Het onderzoek moet herhaalbaar zijn op een ander moment, door een andere onderzoeker en andere respondenten. Hieraan zijn betrouwbaarheidseisen verbonden. Hierbij horen onder andere standaardisering, peer feedback, een duidelijk manier van rapporteren die voor iedereen duidelijk is. Bij standaardisering is er in dit onderzoek gekozen om een proefinterview te houden. Eerst onder de onderzoekers zelf en vervolgens met iemand in de praktijk. Hiermee is er gekeken of de vragen duidelijk waren voor de respondent en welke antwoorden er op de vragen werden gegeven. Naar aanleiding van het proefinterview is de vragenlijst op een paar kleine punten aangepast. Zo kwam naar voren dat er in eerste instantie geen rekening was gehouden met het idee dat er verenigingen zijn waarbij wordt aangegeven dat er geen antisociaal gedrag voor komt. Een aantal vragen hierover zijn toegevoegd aan de interviewkaart. Er is gebruik gemaakt van feedback vragen, door middel van feedback vragen aan de opdrachtgever en de samenwerkingspartner Sportbedrijf Almelo. Tussentijds is er door hen feedback gegeven op de interviewkaart en het bachelorrapport. Daarnaast is er tussentijds feedback gegeven op de uitwerking en resultaten onderling bij de onderzoekers.

Naast de betrouwbaarheid wordt er door Verhoeven (2016) gekeken naar de validiteit van een onderzoek aan de hand van echtheid en het waarheidsgehalte. Er is gekeken worden naar bijvoorbeeld gevoelige onderwerpen, waardoor respondenten antwoorden geven die niet op de waarheid zijn gebaseerd. Verhoeven (2016) maakt onderscheid in drie soorten validiteit, namelijk interne- externe- en begripsvaliditeit. Bij interne validiteit wordt er gekeken of de onderzoekers in staat zijn conclusies op een juiste manier te trekken. Als onderzoekers worden wij instaat geacht juiste conclusies te trekken uit de verzamelde en geanalyseerde data. Bij externe validiteit is de reikwijdte van de resultaten belangrijk. Daarmee wordt ook de generaliseerbaarheid van de steekproef benoemd door Verhoeven (2016). Wanneer er wordt gekeken naar de meetinstrumenten, meet je echt wat je wilt meten, wordt er gesproken over begripsvaliditeit door Verhoeven (2016). Abstracte begrippen moeten vooraf duidelijk omschreven worden, zodat daar geen verwarring over kan ontstaan en de meetbaarheid van het onderzoek betrouwbaar blijft (Verhoeven, 2016). Voor dit onderzoek is er voor gekozen om één definitie te gebruiken voor de term antisociaal gedrag, het hoofdonderwerp in het onderzoek. Deze definitie is theoretisch onderlegd en volgens de opdrachtgever en de onderzoekers de definitie die alles omvattend is. De definitie is op papier voorgelegd aan de respondenten tijdens het onderzoek, met voorbeelden er bij, zodat er geen onduidelijkheid kan ontstaan over de definitie bij de onderzoekers en respondenten tijdens het interview, dit is te vinden in 'Bijlage II: Definitie antisociaal gedrag'. Kijkend naar het onderwerp van dit onderzoek kan het voor sommige sportverenigingen gevoelig liggen, daardoor is er door de opdrachtgever voor gekozen om twee onbekende personen, voor de sport verenigingen, in te zetten voor dit onderzoek. Doordat er twee onbekende en onpartijdige personen zijn ingezet voor dit onderzoek is het mogelijk dat respondenten meer vertellen, dan zij bij een bekend iemand zouden doen die minder onafhankelijk is.

3.6 Data analyse

De data van het kwantitatief onderzoek is geanalyseerd aan de hand van het uit elkaar halen van de interviewteksten. Waarna termen uit het onderzoek geëvalueerd zijn. Vervolgens is de tekst gelabeld. De begrippen worden naar waarde gesorteerd. Waarbij de verbinding wordt gelegd tussen verschillende begrippen (Verhoeven, 2016).

Bij het analyseren van de data is er gelabeld aan de hand van een hoofdlabel, in dit geval, het hoofdonderwerp bij de startvragen van het interview. De sub-labels zijn voortgekomen uit de

interviews, de verschillende antwoorden op het hoofdlablel. Per deelvraag is er een tabel met hoofdonderwerpen en sub-labels gemaakt. Dit is gedaan zodat er per deelvraag een antwoord komt. Op het moment dat de deelvragen beantwoord waren, kon er antwoord gegeven worden op de hoofdvraag van het onderzoek. In 'Bijlage III: Voorbeeld labelen' is een voorbeeld te zien van hoe het labelen van de interviews is toegepast voor de data analyse.

3.7 Ethische verantwoording

Bij het doen van onderzoek komt ook de ethische verantwoording om de hoek kijken. Daarbij moet volgens Verhoeven (2016) rekening gehouden worden met de medewerking van de respondenten en er voor moet zorgen dat de interviews anoniem worden afgenomen. In dit onderzoek zijn verschillende sportverenigingen gevraagd om hun medewerking te verlenen aan dit onderzoek. De medewerking aan dit onderzoek is op vrijwillige basis. Er zijn geen namen van de respondenten genoteerd en genoemd bij het afnemen van de interviews. Wel worden de verenigingen benoemd in dit onderzoek. De respondenten zijn duidelijk gemaakt dat er geen naam en andere persoonlijke gegevens worden gebruikt in de uitwerking van het onderzoek.

4. RESULTATEN

Middels dit onderzoek is duidelijk geworden welke vormen van antisociaal gedrag voorkomen bij sportvereniging, hoe zij hiermee omgaan en hoe sportverenigingen ondersteund zouden willen worden op het gebied van antisociaal gedrag. Door middel van het verzamelen en analyseren van data aan de hand van half-gestructureerde interviews is tot de onderstaande resultaten gekomen. In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek weergegeven. De data zijn verzameld door het houden van interviews met bestuursleden van veertien verschillende sportverenigingen. Deze interviews zijn uitgetypt en verwerkt door middel van labels. Aan de hand van het labeloverzicht, te vinden op de pagina 'Bijlage I: Interviewkaart', zijn wij tot de resultaten gekomen die verder in dit hoofdstuk zijn uitgewerkt.

4.1 Antisociaal gedrag

4.1.1 Antisociaal gedrag bij kinderen/jongeren

Als eerste is onderzocht welk antisociaal gedrag voorkomt bij kinderen/jongeren die sporten bij een sportvereniging in de Gemeente Almelo. Door bijna de helft van de respondenten is aangegeven dat er weinig antisociaal gedrag voorkomt. Het gebeurt wel, maar het is volgens de respondenten niet noemenswaardig. Respondent 7 geeft hier het volgende over aan:

'Ik moet eerlijk zeggen dat ik soms de lijn tussen plagen en pesten heel moeilijk vind om te zien, maar het echte pesten en treiteren begint meestal voor de lessen of na mijn les.'

Bijna alle verenigingen kunnen wel vormen van antisociaal gedrag benoemen. Deze antwoorden liepen uiteen van conflicten tot fysiek antisociaal gedrag. Conflicten werd door één respondent benoemd, dit kwam voor tussen de sporters en de trainer. Bij meer dan de helft kwam verbaal antisociaal gedrag voor, hieronder is benoemd door de respondenten te veel praten, schelden, zeuren en vloeken. Ook opscheppen en tegen de trainer ingaan zijn benoemd. Pesten werd door iets minder dan de helft van de respondenten aangegeven als antisociaal gedrag dat voorkomt bij de vereniging. Dit pestgedrag uit zich in buitensluiten, schelden, negeren, plagen en belachelijk maken. Daarbij wordt aangegeven door de respondenten dat pesten niet altijd goed zichtbaar en meetbaar is. Dit speelt zich af voor-, tijdens en na het sporten. Respondent 8 zegt hier het volgende over:

'Wij hebben 77 jeugdteams, dus ik kan je elk weekend wel een aantal voorbeelden geven van dingen die niet horen. Dit moet je niet te zwaar aan wegen, want dan gaat het bij 72 wedstrijden wel goed.'

Kinderachtig doen wordt door één respondent gezien binnen de vereniging. Dit uit zich in gedrag dat niet bij de leeftijd past, zoals als groep afsluiten van de trainer en het niet houden aan de regels. Door twee respondenten wordt buitensluiten benoemd, als het gaat om kinderen/jongeren die niet meedoen in het niveau van de andere spelers en als meisje in een jongensteam spelen. Fysiek antisociaal gedrag wordt benoemd door een paar verenigingen. Er wordt dan gesproken over het slaan van elkaar, eventueel met voorwerpen als handdoek en riemen, elkaar onder plassen of schoppen, vechten, knijpen. Het opeisen van aandacht wordt door een klein aantal respondenten benoemd. Dit gebeurt door middel van druk of gek doen of op een negatieve manier aandacht vragen.

Verdere voorbeelden van antisociaal gedrag die werden benoemd door één respondent zijn: drankgebruik, liegen, weglopen, te laat komen, ballen afpakken, zeuren, uitlachen, niet luisteren en vernielingen van verenigingseigendommen.

4.1.2 Antisociaal gedrag van ouders

Niet alleen bij de kinderen/jongeren van een sportvereniging komt antisociaal gedrag voor, verenigingen noemden vaak uit zichzelf het antisociale gedrag van de ouders van de sporters. Verbaal antisociaal gedrag komt in meerdere vormen voor bij de ouders. Ouders bemoeien zich met wat er gebeurt op het veld of tijdens een wedstrijd, wanneer er een beslissing wordt genomen door een scheidsrechter, dit wordt door vier respondenten benoemd. Het beïnvloeden van de kinderen en trainers wordt aangegeven door een klein aantal respondenten. Dit uit zich in het verbaal duidelijk maken wat de ouder van de situatie vindt. Dit kan zich uitbreiden waardoor er conflicten ontstaan tussen ouders en trainers/leiders. Daarnaast uit het verbale antisociaal gedrag zich in het discussiëren over het spel van de kinderen of komen klagen bij trainers. Er wordt ook door een respondent benoemd dat ouders scheidsrechters/grensrechters gaan jennen door er achter aan te lopen en zijn/haar mening geven. Daarbij wordt ook door een ongeveer één derde van de verenigingen benoemd dat ouders schreeuwen vanaf de tribune of kantlijn naar hun kind of de scheidsrechter van de wedstrijd. Ouders zijn dan vaak boos of het niet eens met de stand van zaken. Daarnaast wordt benoemd dat verenigingen last hebben van passieve ouders. Eén respondent benoemd dat er weinig sociale controle is van de ouders, kinderen bij de sport worden afgezet en na de wedstrijd weer worden opgehaald.

Verder werd er benoemd dat ouders niet weg willen gaan tijdens trainingen, waardoor de kinderen zijn afgeleid en dat er een keer fysiek antisociaal gedrag is gezien, in de vorm van met de handen op iemand af gaan. Een aantal verenigingen geven ook aan weinig antisociaal gedrag van ouders te zien. Respondent 13 zegt hierover het volgende :

‘De ouders zien ook vaak sportbedrijven, sportkantines, sportverenigingen als opvoedkundige.’

Niet alleen de ouders van kinderen werden benoemd. Er waren twee respondenten die aangaven ook antisociaal gedrag te zien bij de leider van een team van de tegenpartij. Dit uit zich voornamelijk in verbaal antisociaal gedrag, door het aanmoedigen van hun kind tot het maken van een overtreding of het schreeuwen naar een scheidsrechter, wanneer zij het niet eens zijn met een gemaakte beslissing.

4.2 Gevolgen en maatregelen

4.2.1 Gevolgen voor de kinderen/jongeren zelf

Gevolgen voor de kinderen die worden benoemd is dat kinderen geen plezier meer hebben in het sporten. Hierbij wordt dan de invloed van het gedrag van de ouders benoemd. Waardoor kinderen geen plezier meer hebben in het sporten of niet meer durven te spelen. Kinderen gaan zich rot voelen, doordat zij buiten gesloten worden geeft een respondent aan of worden bang van het gedrag van andere kinderen en/of ouders. Meerdere verenigingen benoemen dat kinderen/jongeren stoppen met de sport. Reden voor het stoppen zijn pesten en buitensluiten.

Vanuit de sportverenigingen zijn er weinig gevolgen voor de kinderen of hun ouders. Wel worden er maatregelen benoemd, deze zijn te lezen in de volgende paragraaf. Zo wordt er benoemd door een respondent dat er wel een vreemd word gekeken naar ouders, wanneer zij antisociaal gedrag vertonen. Verder worden er geen gevolgen benoemd door de respondenten.

4.2.2 Gevolgen voor de sportvereniging

Niet alleen voor de kinderen zijn er gevolgen van het antisociaal gedrag. Een aantal respondenten benoemen een aantal gevolgen voor de vereniging. Zo is er een respondent die aangeeft een team te moeten splitsen, terwijl dit qua tijd en geld eigenlijk helemaal niet mogelijk is. Daarnaast wordt er ook benoemd dat geen plezier meer in het sporten tot gevolg kan hebben dat sporters gaan stoppen bij de vereniging. Waardoor een vereniging minder leden heeft. Naast het stoppen van sporters wordt ook het stoppen van vrijwilligers genoemd. Dit met de reden dat er te veel van vrijwilligers gevraagd wordt en wij geen plezier meer hebben in het werk dat zij doen. Respondent 7 zegt hierover:

'Als er dan te veel gezeur is dan zeggen vrijwilligers ook van, ik ga wel wat anders doen in mijn vrije tijd.'

Als laatste wordt er door één respondent benoemd dat het veel tijd kost van het bestuur. Deze tijd gaat zitten in het horen van de betreffende personen en het overleggen en vergaderen in het bestuur. Verder op in dit hoofdstuk is te lezen dat dit ook te maken heeft met dat veel zaken rondom antisociaal gedrag besproken worden in het bestuur van de verenigingen.

4.2.3 Maatregelen vanuit de sportvereniging

Er is tevens onderzoek welke maatregelen sportverenigingen treffen bij antisociaal gedrag. Bijna één derde van de verenigingen geeft aan geen protocol te hebben op het gebied van antisociaal gedrag. Zij geven aan op het moment van antisociaal gedrag de situatie per incident te bekijken en veelal vanuit gevoel en verstand te handelen. Maatregelen die wel door meerdere respondenten zijn benoemd is schorsing van een wedstrijd. Daarnaast wordt door enkele verenigingen benoemd dat ouders gevraagd worden om te vertrekken, sporters worden geweigerd op een toernooi of dat er een straf wordt gekeken tijdens de training. Deze consequenties worden opgelegd vanuit het bestuur van de verenigingen. Ook is plaatsing in een ander team benoemd als maatregel door een respondent. Eén respondent geeft aan dat de vertrouwenspersoon de consequenties neemt als onafhankelijke persoon. Er is ook aangegeven dat er nog geen maatregelen genomen zijn op het antisociale gedrag, omdat dit weinig voor komt. Dan wordt de persoon in kwestie aangesproken en is het opgelost.

4.3 Hoe omgegaan wordt met antisociaal gedrag

4.3.1 Acties op antisociaal gedrag

Welke acties worden er uitgezet wanneer verenigingen antisociaal gedrag signaleren? Veel verenigingen geven aan geen beleid te hebben op het gebied van antisociaal gedrag. Een groot aantal respondenten geeft aan in gesprek te gaan met de desbetreffende persoon/personen, wanneer zij antisociaal gedrag signaleren. Er worden gesprekken gevoerd door de trainer, teammanager of het bestuur. Onder de desbetreffende personen worden de kinderen/jongeren benoemd die antisociaal gedrag laten zien, maar soms worden ook de ouders hierin betrokken. Daarnaast is er ook een respondent die aangeeft met de ouders in gesprek te willen, zonder dat het kind hierbij aanwezig is. De gesprekken worden gevoerd met de desbetreffende persoon op het moment wanneer het antisociale gedrag zichtbaar is of op een later moment, met een bestuurslid van de vereniging. Respondent 14 heeft hierover het volgende gezegd:

'Als iemand iets doet dat echt niet door de beugel kan, Dan mag hij zijn verhaal doen, want je moet van twee kanten het verhaal horen.'

Door de meeste respondenten wordt benoemd dat er in het bestuur besproken wordt wat er met de situatie gedaan wordt. In een aantal gevallen worden de sporters bij het bestuur geroepen en moeten daar hun verhaal vertellen. Ook wordt er benoemd door een paar verenigingen dat er contact wordt gezocht met het bestuur van andere vereniging om situaties uit te spreken die bijvoorbeeld tijdens een wedstrijd zijn voorgevallen. Wanneer antisociaal gedrag binnen het bestuur wordt besproken, wordt er vanuit daar ook vaak een beslissing genomen, welke acties worden uitgezet op het antisociale gedrag. Er is ook een vereniging die benoemd eerst de mate van het antisociale gedrag in te schatten aan de hand daarvan wordt dan actie ondernomen. Bijna één derde van de verenigingen benoemd het gedrag direct te corrigeren of dit wordt gedaan in het gesprek met de desbetreffende persoon. Daarbij wordt door de rugbyvereniging benoemd dat er een bepaalde mentaliteit is binnen deze sport waardoor gedrag onderling ook wordt gecorrigeerd. Het corrigeren wordt door verschillende personen gedaan, dit zijn trainers, verenigingsleden, ouders of de kinderen onderling.

Wanneer er wel regels op papier staan wordt er door één respondent aangegeven dat je hier altijd van kunt afwijken. Daarnaast wordt aangegeven door een respondent dat er huisregels zijn opgesteld, maar deze nog gepubliceerd moeten worden op de website van de vereniging. Ook is er een respondent die aangeeft een normen en waarden commissie te hebben, een andere vereniging geeft aan de een fairplay commissie te hebben die wordt ingeschakeld, wanneer situaties rondom antisociaal gedrag uit de hand lopen. Deze commissies nemen dan het besluiten over de maatregelen die genomen gaan worden.

Daarnaast is aanspreken van kinderen/jongeren en/of hun ouders ook een veel benoemde actie die wordt gedaan wanneer antisociaal gedrag gesignaleerd wordt. Daarbij wordt aangegeven dat aanspreken een eerste en makkelijke stap is. Dit aanspreken gebeurt door verschillende personen, hierbij worden de trainer, leider of een algemeen lid van de vereniging. Daarnaast geeft één vereniging aan onderling met elkaar in gesprek te gaan om tips te vragen over hoe om te gaan met de kinderen/jongeren. Bij een klein aantal verenigingen worden een vertrouwenspersoon genoemd. Deze vertrouwenspersoon wordt ingezet om consequenties op te leggen of om met elkaar in gesprek te gaan over situaties. Daarnaast wordt aangegeven dat ook leden gebruik kunnen maken van de vertrouwenspersoon van de vereniging. Respondenten geven aan dat er weinig tot niet gebruik gemaakt wordt van de vertrouwenspersoon. Een paar verenigingen geven aan ouders te betrekken bij de situaties. Ouders worden ingelicht en verenigingen gaan er mee in gesprek. Er wordt benoemd dat er gelijk ingegrepen wordt wanneer antisociaal gedrag gesignaleerd wordt. Vanuit één respondent kwam naar voren dat zij op verschillende manieren aandacht besteden aan het voorkomen van antisociaal gedrag, door middel van posters en regels. Ook wordt er benoemd dat er zoveel mogelijk een positieve draai aan gegeven wordt. Door de inzet van jeugdige sporter bij de team met kinderen.

Er werd bij één vereniging benoemd dat er op dit moment weinig wordt gedaan aan antisociaal gedrag. De trainers staat er allemaal erg verschillend in en wanneer een jonge scheidsrechter van de club huilend van het veld af komt, dan wordt deze opgevangen en getroost door iemand van de vereniging, verder wordt er geen actie ondernomen op het antisociale gedrag.

4.3.2 Wie signaleert antisociaal gedrag?

Door de meeste respondenten wordt aangegeven dat het antisociale gedrag al eerste wordt gesignaleerd door de trainer. Daarnaast worden ook de teammanager of leider van een team

benoemd die antisociaal gedrag signaleren, tijdens wedstrijden. Een scheidsrechter die antisociaal gedrag signaleert wordt één keer benoemd. Door een klein aantal respondenten is benoemd dat ouders antisociaal gedrag signaleren en dit terugkoppelen naar de trainer.

4.3.3 Gekwalificeerde trainers of niet?

In het onderzoek kwam naar voren dat er aan werd gegeven voor een paar verenigingen dat gekwalificeerde trainers kunnen helpen op het gebied van antisociaal gedrag. Tijdens een cursus of training leren zij om te gaan met antisociaal gedrag. Meer dan de helft van de verenigingen geeft aan gekwalificeerde trainers te hebben. Het komt ook voor dat trainers nog in opleiding zijn of dat verenigingen zelf workshops aanbieden over het omgaan met antisociaal gedrag. Naast cursussen op het gebied van antisociaal gedrag worden ook cursussen benoemd op een ander gebied dan antisociaal gedrag.

4.3.4 Betrokken hulpverleningsinstanties bij sportverenigingen

Een groot deel van de respondenten geeft aan dat er geen hulpverleningsinstanties betrokken zijn bij de verenigingen. Wel geeft één vereniging aan dat er binnen de vereniging vrijwilligers werkzaam zijn, die hulpverlener van beroep zijn. Ook geeft een respondent aan dat er bij een aantal kinderen hulpverleningsinstanties betrokken zijn de kinderen/jongeren. Wanneer er dan vaak antisociaal gedrag wordt gesignaleerd, wordt er contact opgenomen met de hulpverleningsinstantie. Een klein groepje respondenten benoemd contact te hebben met een hulpverleningsinstantie, dit komt dan vanuit de hulpverleningsinstantie of doordat de sportvereniging meewerkt aan een pilot van de sportverenigingscoach. Een pilot die is opgezet door Trias Jeugdhulp. Daarnaast is er een respondent die aangeeft deel te nemen aan een pilot van Het Sportbedrijf Almelo in samenwerking met het Scoop Welzijn. Dit is de pilot Sport en jeugdhulp scoren samen. Hierover wordt het volgende gezegd door respondent 4:

'Wij hebben extern van Scoop een medewerker die komt observeren, drie keer. Om op twee trainingsavonden en op een wedstrijddag en die gaat de sfeerproeven, rondkijken. Om te kijken wat er al staat en waar de hulpvraag echt ligt.'

Eén respondent heeft aangegeven een telefoonnummer te hebben van een medewerker van Scoop, deze kan zij bellen voor vragen en advies. Dit telefoonnummer heeft zij zelf geregeld, doordat zij tijdens het volgen van een cursus in contact kwam met deze hulpverleenster.

Naast betrokken hulpverleningsinstanties zijn er nog andere contacten die door sportverenigingen benaderd worden, zo wordt een schooldirecteur en de wijkagent benoemd. Dit voor het vragen van advies en het doorgeven van situaties die rondom antisociaal gedrag bij de sportverenigingen speelt.

4.3.5 Deze manier van omgaan met antisociaal gedrag werkt volgens sportverenigingen

De verenigingen hebben elk hun eigen aanpak, er zijn ook veel verschillende manieren van omgaan met antisociaal gedrag benoemd. Elke benoemde manier wordt door ongeveer twee à drie respondenten benoemd. Communiceren en informatie delen is er hier één van. Om te voorkomen dat het antisociale gedrag uit de hand loopt gaan verenigingen in gesprek met de desbetreffende personen. Daarin wordt besproken hoe de situatie opgelost zou kunnen worden. Ook het delen van informatie met elkaar over ervaringen genoemd. De-escaleren wordt genoemd, dit wordt gedaan door niet gelijk met de vinger te wijzen, maar eerst in gesprek te gaan met de desbetreffende personen, om alle verhalen aan te horen.

Er zijn ook een paar verenigingen die benoemen normen en waarden te hebben binnen de vereniging die op papier staan, dit kan ook in de vorm van huisregels zijn. Er wordt gezegd dat het begint bij normen en waarden, wanneer er normen zijn beschreven kan daar vanuit gehandeld worden. Ook zijn er verenigingen die aangeven een signaal af te willen geven naar hun leden en vrijwilligers, doordat vrijwilligers binnen de vereniging allemaal aan Verklaring Omtrent Gedrag moeten hebben of een gedragscode hebben getekend. Er wordt aangegeven het belangrijk te vinden om in mogelijkheden te denken, dit is een manier van oplossen volgens een respondent. Ook worden sporters van de vereniging ingezet bij andere teams. Dit wordt bijvoorbeeld gedaan door oudere jongeren in te zetten bij teams met jongere spelers. Zij mogen pas ondersteuning bij een ander team, wanneer zij zich in hun eigen team gedragen. Er zijn tevens een paar respondenten die aangeven dat op wedstrijddagen een wedstrijdcoördinator aanwezig is, deze houdt een oogje in het zeil. Een punt dat werkt binnen de vereniging en tevens wordt bekrachtigd door de sportverenigingscoach, pilot Trias Jeugdhulp, is dat er snelle verbindingen zijn binnen de vereniging, iedereen weet elkaar snel te vinden. Daarbij speelt ook mee dat er wordt benoemd dat het van belang is om elkaar te kennen. Spelers, trainers en overige verenigingsleden kennen elkaar, zodat er een vorm van sociale controle is. Respondent 7 zegt hierover:

'Dan zou het wel makkelijk zijn als er ergens iets van een steunpunt is. Dat je gewoon even kunt bellen, over dat tijdens kantooruren, van ik zit met een jongetje die vertoont elke keer dat en dat gedrag, wat kan het zijn?'

Een aantal verenigingen benoemen een vertrouwenspersoon te hebben, maar dat deze niet of nauwelijks wordt ingeschakeld. Daarnaast worden zaken al streng zijn, een luisterend oor bieden, positief stimuleren, bewustwording en de inzet van ouders benoemd.

Daarnaast wordt er ook verteld over hoe de sportvereniging op dit moment deelneemt aan de pilot Sport en jeugdhulp scoren samen, waarbij er gekeken wordt naar hoe antisociaal gedrag aangepakt kan worden, vanuit daar zal een beleid geschreven worden voor de vereniging.

4.4 Antisociaal gedrag aanpakken

4.4.1 Problemen aanpakken

De meeste vereniging geven aan geen problemen rondom antisociaal gedrag aan te willen pakken, omdat dit niet in erge mate aanwezig is. Er gebeurt wel eens iets, maar daarbij wordt aangegeven dat de vereniging dit zelf oplost. Eén vereniging zou de bewustwording rondom antisociaal gedrag en hoe daarmee omgegaan wordt wel willen aanpakken. Zij willen meer proactief reageren, in plaats van reactief.

4.4.2 Welke ondersteuning wensen de sportverenigingen?

Ongeveer één derde van de respondenten geeft aan zich als vereniging zelf te redden wanneer er antisociaal gedrag gesignaleerd wordt binnen de vereniging. Een drietal respondenten geeft uit eigen zichzelf aan belang te hebben bij een adviespunt, vanuit bijvoorbeeld het Sportbedrijf Almelo. Zodat zij hun vragen bij het adviespunt kunnen stellen en hierop advies krijgen. Eén duidelijk adviespunt, zodat een vereniging weet waar zij heen kan bellen. Dit zijn verenigingen die niet mee doen aan één van de pilots die worden benoemd. Respondent 13 zegt hierover:

'Dat heeft er ook mee te maken dat je aan het begin van het seizoen een kick-off doet, zodat alle gezichten bekend zijn en wie welke rol heeft, dat werkt ook om zulke dingen snel bespreekbaar te maken.'

Praten met een instantie wordt ook benoemd door een respondent. Deze geeft aan dat het handig is al er iemand meekijkt en uitleg kan geven over het gedrag van kinderen/jongeren en hun ouders. Ook wordt benoemd dat de wijkagent op dit moment ingeschakeld wordt voor advies, wanneer situaties escaleren, de wijkagent onderneemt dat verdere stappen. Eén vereniging doet mee aan de pilot 'Sportverenigingscoach', waarover ze erg tevreden zijn. De vereniging zou dit wel permanent op hun vereniging willen hebben.

4.4.3 Leren van elkaar

Er is onderzocht wat verenigingen van elkaar kunnen leren en wat de respondenten andere vereniging mee zouden willen geven. Er zijn verenigingen die aangeven van elkaar te willen leren, maar niet altijd op het gebied van antisociaal gedrag. De verenigingen die wel wat van elkaar zouden leren op het gebied van antisociaal gedrag, daarvan geven de respondenten aan te willen leren hoe om te gaan met situaties als je er zelf niet meer uitkomt. Ook wordt het creëren van saamhorigheid benoemd als onderwerp dat een vereniging van andere verenigingen zou willen leren.

Eerder is al benoemd dat er een aantal verenigingen zijn die gekwalificeerde trainers hebben, dit wordt ook door een respondent aangeven als punt om mee te geven aan andere verenigingen. Elke respondent benoemd iets anders om mee te willen geven aan de andere verenigingen. Hierbij wordt benoemd dat er vanuit de sportbond aandacht aanbesteed moet worden, de leden cultuur bijgebracht moet worden en normaal doen. Ook worden transparantie, daarmee wordt bedoeld het bespreekbaar maken van het onderwerp antisociaal gedrag genoemd. Ook wordt bewustwording van eigen gedrag benoemd en het meekijken bij andere verenigingen. Verder geeft een respondent aan dat verenigingen in het oog moeten houden dat de sport en de sporter voorop staan. Proberen het probleem om te lossen en niet gelijk met de vinger te wijzen, verbinding binnen en met de vereniging willen respondenten aan de andere sportverenigingen meegeven. Daarnaast wordt ook op praktisch gebied benoemd dat het faciliteren van eigen scheidsrechters en het faciliteren van trainingen/cursussen wordt meegegeven. Het hebben van mensen kennis wordt benoemd, om goed om te kunnen gaan met de sporters en hun ouders. Ook helpt het volgens een respondent om elkaar binnen de vereniging goed te kennen, de sporters moeten geen nummer zijn. Communiceren met andere verenigingen werd ook genoemd door een respondent, hiermee wordt bedoeld dat wanneer een lid stopt bij een vereniging, de reden van stoppen gecommuniceerd wordt met de andere verenigingen, zodat zij op de hoogte zijn van de reden, wanneer een lid zich aanmeldt die vanuit een andere vereniging komt.

5. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

In dit hoofdstuk is de conclusie van ons onderzoek te lezen. Deze conclusie is te herleiden aan de resultaten van het onderzoek, te lezen in hoofdstuk 4. Er wordt antwoord gegeven op de deelvragen en in paragraaf 5.2.5 wordt antwoord gegeven op de hoofdvraag van het onderzoek.

5.1 Conclusies

5.1.1 Welke antisociaal gedrag komen sportverenigingen in de Gemeente Almelo tegen van kinderen/jongeren en/of hun ouders?

Onderzocht is welk antisociaal gedrag voorkomt bij sportverenigingen in de Gemeente Almelo van kinderen/jongeren en/of hun ouders. Uit de resultaten van dit onderzoek kan geconcludeerd worden dat er bij veel verenigingen antisociaal gedrag voorkomt. Ook volgens kinderpsycholoog Tischa Neve (2015) zitten er in veel sportteams één of meerdere kinderen die extra aandacht vragen met hun gedrag. Op één van de respondenten na kan iedereen voorbeelden geven van antisociaal gedrag binnen de sportvereniging. Bij de kinderen/jongeren uit dit gedrag zich in verbaal antisociaal gedrag tot pesten en fysiek antisociaal gedrag. Onder antisociaal benoemen de respondenten het te veel praten tijdens trainingen, schelden en zeuren. Het pesten uit zich vaak in buitensluiten, negeren of belachelijk maken. Pesten vinden de verenigingen moeilijk te constateren, omdat dit ook vaak voor of na een training gebeurt.

Antisociaal gedrag dat ouders laten zien is voornamelijk verbaal, op verschillende vlakken. Dit gaat van bemoeien met een training of wedstrijd, tot het beïnvloeden van hun kinderen. Ouders schreeuwen vaak het veld in vanaf de kant, wanneer zij het niet eens zijn met een beslissing van de scheidsrechter van de wedstrijd. Ook volgens Veldboer et al. (2003) geven ouders vooral uitingen van onvrede als ze denken dat hun kind onrecht wordt aangedaan. Naast het gedrag dat duidelijk zichtbaar is, wordt ook passief gedrag van ouders benoemd als antisociaal gedrag. Hiermee wordt bedoeld dat ouders zich niet inzetten voor de vereniging, hun kind afzetten bij de vereniging en na de wedstrijd weer ophalen. Ook volgens Spruit et al. (2016) is het belangrijk dat de betrokkenheid van ouders wordt vergroot, om zo de kwaliteit van het sportklimaat te vergroten. Ook wordt door respondenten benoemd dat ouders de sportvereniging zien als opvoedkundige, waardoor de sociale controle van de ouders ook minimaal is.

Naast ouders werden ook benoemd dat de leider van de tegenstander antisociaal gedrag vertoont. Verbaal antisociaal gedrag wordt genoemd, leiders moedigen hun spelers aan tot het maken van een overtreding of schreeuwen naar de scheidsrechter, wanneer zij vinden dat deze een onterechte beslissing maakt.

5.1.2 Wat zijn de gevolgen van antisociaal gedrag van kinderen/jongeren en de sportvereniging?

Uit het verzamelen en analyseren van de data is gebleken dat er, voor zowel de kinderen/jongeren en hun ouders als voor de sportverenigingen, een aantal gevolgen zijn die voort komen uit antisociaal gedrag. Onderzocht is welke gevolgen en welke maatregelen er zijn voor kinderen/jongeren en/of hun ouders. De gevolgen voor de kinderen/jongeren die zijn benoemd zijn: geen plezier meer in het sporten, rot voelen, buitengesloten en gepest voelen. Daarbij wordt aangegeven dat dit mede te maken heeft met het antisociale gedrag van ouders. Ander oorzaak hiervan is pestgedrag.

Gevolgen voor de sportverenigingen zijn dat zij teams moeten splitsen, terwijl dit eigenlijk niet tot de mogelijkheden behoort van de vereniging. Enkele keren stoppen leden van de sportvereniging, doordat er antisociaal gedrag zichtbaar is. Een ander gevolg voor de vereniging is dat vrijwilligers

stoppen. Bestuursleden moeten veel tijd in situaties rondom antisociaal gedrag steken, dit vraagt tijd in vergaderingen en overleggen.

Vanuit de sportverenigingen wordt als gevolg genoemd dat ouders raar aangekeken worden, wanneer zij antisociaal gedrag laten zien.

Maatregelen worden genomen aan de hand van eigen kennis en inzicht. Per incident wordt bekeken welke maatregel getroffen wordt. Voorbeelden van maatregelen zijn schorsing van een wedstrijd, weigering van een toernooi of een straf tijdens de training. De maatregelen worden veelal besloten door het bestuur, een enkele vereniging benoemd hiervoor een speciale commissie te hebben of de vertrouwenspersoon die de consequentie oplegt. Weinig verenigingen hebben een protocol op het gebied van antisociaal gedrag.

5.1.3 Hoe gaan sportverenigingen op dit moment om met antisociaal gedrag bij kinderen/jongeren? Wat werkt hierin?

In gesprek gaan met de desbetreffende personen is de meest benoemde actie op antisociaal gedrag. Deze gesprekken worden gevoerd door de trainer, het bestuur of de teammanager. Ouders worden ook in deze gesprekken betrokken, wanneer het gaat om antisociaal gedrag bij een kind/jongere. Volgens Van Heerwaarden & Pijpers (2016) is het ook van essentieel belang dat ouders betrokken worden bij het voorkomen en het omgaan met antisociaal gedrag van hun.

In het bestuur wordt besproken hoe er met de situatie om gegaan zal worden. De mate van het antisociale gedrag wordt ingeschat, aan de hand daarvan worden acties uitgezet. Direct aanspreken op het antisociale gedrag gebeurt vaak in de vorm van corrigeren. Cultuur en mentaliteit binnen de vereniging is ook belangrijk, hierdoor wordt antisociaal gedrag door alle leden gecorrigeerd. Er wordt aangegeven commissies te hebben die de acties op antisociaal gedrag nemen. Zij besluiten over de consequenties. Verenigingen hebben tevens voor antisociaal gedrag een vertrouwenspersoon, hiervan wordt niet tot nauwelijks gebruik gemaakt.

Preventief gaan sportverenigingen om met antisociaal gedrag door er aandacht aan te besteden door middel van posters of een kick-off, waardoor de sociale controle duidelijk aanwezig is. Om te voorkomen dat situaties escaleren wordt in gesprek gegaan met de desbetreffende personen. Het hebben en uitstralen van normen en waarden binnen een vereniging helpt hierin ook preventief. Hierbij wordt het hebben een Verklaring Omtrent Gedrag of het tekenen van een code voor de vrijwilligers benoemd. Een enkele keer is aangegeven dat er eigenlijk geen acties worden genomen wanneer antisociaal gedrag gesignaleerd wordt. Het signaleren van antisociaal gedrag wordt als eerste gedaan door de trainer. Ook de leider, teammanager en ouders vangen signalen op. Tijdens wedstrijden is dit ook een scheidsrechter.

Het is volgens het NOC*NSF (z.j.) vooral belangrijk dat trainers adequaat inspelen op antisociaal gedrag. Het is van belang dat niet het antisociale gedrag centraal staat, maar het omgaan met het antisociale gedrag. Hiervoor heeft de trainer enige kennis nodig van hoe hij of zij het beste kan omgaan met verschillende vormen van antisociaal gedrag (NOC*NSF, z.j.). Uit het onderzoek blijkt dat het merendeel van de sportverenigingen gekwalificeerde trainers heeft op het gebied van de sport, maar ook gericht op omgaan met antisociaal gedrag.

Volgens Van Heerwaarden en Pijpers (2016) hebben sportverenigingen zicht op gezinnen en kunnen sportverenigingen tot een preventieve werkwijze komen door bijvoorbeeld samen te werken met verschillende hulpverleningsinstanties. Uit het onderzoek kan geconcludeerd worden dat er nauwelijks hulpverleningsinstanties worden betrokken door sportverenigingen. Wel lopen er twee pilots bij een paar verenigingen waarbij wel hulpverleningsinstanties zijn betrokken. Verder contact met hulpverleners is er doordat er hulpverleners als vrijwilliger werkzaam zijn binnen de

sportvereniging of dat er zelf contact is gezocht met een hulpverlener. Naast hulpverleners die werkzaam zijn binnen de vereniging als vrijwilliger, wordt er advies gevraagd bij een schooldirecteur en wijkagent.

5.1.4 Op welke punten zouden sportverenigingen in Almelo ondersteuning willen en op welke manier?

Uit de resultaten kan geconcludeerd worden dat sportverenigingen problemen rondom antisociaal gedrag zelf oplossen. Wel komt duidelijk naar voren dat verenigingen die meedoen aan een pilot rondom antisociaal gedrag, door middel van Sport en jeugdhulp scoren samen van het Sportbedrijf Almelo in samenwerking met Scoop Welzijn of een sportverenigingscoach van Trias, deze inzet erg waardevol vinden en zouden dit graag binnen de vereniging structureel vorm willen geven. Een adviespunt zouden verenigingen fijn vinden, wanneer zij in een situatie komen waarmee zij niet goed weten om te gaan.

5.2 Aanbevelingen

De aanbevelingen die in deze paragraaf worden gedaan geven antwoord op de hoofdvraag van het onderzoek, namelijk: **Hoe kunnen sportverenigingen in de Gemeente Almelo ondersteund worden in de omgang met antisociaal gedrag van kinderen/jongeren en/of hun ouders?**

Onder de volgende kopjes zijn de aanbevelingen als uitkomst van dit onderzoek te lezen.

5.2.1 Adviespunt

De eerste aanbeveling voor dit onderzoek is het creëren van een adviespunt. Uit het onderzoek is gebleken dat er een aantal verenigingen hebben uit zichzelf aangegeven behoefte te hebben aan een adviespunt. Een adviespunt waar zij terecht kunnen met vragen, wanneer zij tegen situaties aanlopen, die de vereniging niet meer zelf kan oplossen of waar de vereniging in vastloopt. Dit adviespunt zou vanuit het Sportbedrijf gefaciliteerd kunnen worden als eerste aanspreekpunt. Het Sportbedrijf Almelo zou de verenigingen op het gebied van antisociaal gedrag door kunnen verwijzen naar de juiste persoon binnen hulpverleningsinstanties die hierin mee willen werken. Dit zouden jeugdhulporganisaties kunnen zijn, wijkteams of andere hulpverleningsinstanties. Van daaruit zou het mooi zijn dat er een netwerk rondom de sportverenigingen wordt gecreëerd, waardoor sportverenigingen zelf leren waar zij met hun vragen naartoe kunnen gaan.

5.2.2 Effectiviteit pilots onderzoeken en de inzet stimuleren

De tweede aanbeveling is het onderzoeken van de effectiviteit van de pilots 'Sport en jeugdhulp scoren samen' en 'Sportverenigingscoach' van Trias. Overige verenigingen geven aan de problemen zelf op te lossen, misschien omdat zij niet het nut zien van de methode van de pilots. De verenigingen die meewerken aan deze pilots vinden dit wel erg waardevol en geven aan het graag structureel in te willen zetten. Door de effectiviteit van de pilots te onderzoeken kunnen de resultaten hiervan ook gedeeld worden met andere sportverenigingen, waardoor zij gestimuleerd kunnen worden om deel te nemen aan een methode die leert hoe de vereniging om kan gaan met antisociaal gedrag.

5.2.3 Cursus aanbod Sportbedrijf Almelo gebruiken

De derde aanbeveling die gegeven wordt is er één voor de sportverenigingen. Uit gesprekken met het Sportbedrijf Almelo is naar voren gekomen dat zij cursussen aanbieden op verschillende onderwerpen, alleen dat hier niet heel veel gebruik van wordt gemaakt. Uit de resultaten is gekomen dat sportverenigingen veelal gekwalificeerde trainers hebben en dat dit kan helpen in de omgang met kinderen/jongeren die antisociaal gedrag vertonen. Ook is er benoemd dat er vanuit een

vereniging zelf cursussen worden aangeboden bij de sportvereniging op het gebied van antisociaal gedrag. Aan de sportverenigingen bevelen wij aan om het cursusaanbod van het Sportbedrijf Almelo goed te bestuderen en hier gebruik van te maken. Dit kan verenigingen ondersteunen in het creëren van één lijn, wanneer het gaat om omgaan met antisociaal gedrag. Aan het Sportbedrijf Almelo hierin de taak om het cursusaanbod regelmatig bij de sportverenigingen onder de aandacht te brengen.

6. STERKTES, ZWAKTES EN DISCUSSIE

In dit hoofdstuk worden de sterke- en zwakke punten van het onderzoek belicht.

6.1 Sterktes en zwaktes van het onderzoek

In deze paragraaf worden de sterktes en zwaktes van het onderzoek beschreven en toegelicht. Deze sterktes en zwaktes zijn tijdens het onderzoek naar voren gekomen. De sterktes en zwaktes van het onderzoek zijn overzichtelijk gemaakt in figuur 1. Deze worden vervolgens toegelicht.

STERKTES	ZWAKTES
Onderzoekers onbekend bij respondenten	Onderzoekers onbekend bij respondenten
Veilige locatie interviews	Gevoelig onderwerp
Respondenten op vrijwillige basis	Werving respondenten
Definitie hoofd onderwerp	Afstand van respondenten op de jeugd

Figuur 2 Sterktes en zwaktes onderzoek

6.1.1 Sterktes

Onderzoekers onbekend bij respondenten

Dit sterke punt is tevens een zwakte van het onderzoek. In de volgende paragraaf wordt de zwakte van dit onderwerp uitlegt. Voor een aantal respondenten is het prettig geweest dat de onderzoekers onbekend waren bij de respondenten. Hierdoor hebben zij de mogelijkheid gevoeld om alles rondom het onderwerp te delen, zonder dat zij hier ooit weer op aangekeken worden. De respondenten konden zich vrij voelen om alle zaken rondom het onderwerp te bespreken en vertellen hoe zij graag ondersteund willen worden, zonder dat hier verwachtingen aan gekoppeld zijn.

Veilige locatie interviews

De interviews zijn gehouden op een voor de respondent veilig locatie, namelijk de sportverenigingen. Deze locatie is voor de respondenten bekend en vertrouwd. Hierin konden de respondenten zelf de keuze maken voor de ruimte op de vereniging die voor de respondent goed voelt. Daarnaast kennen de respondenten deze plek en hoeven zij niet te zoeken naar een locatie die de onderzoekers hebben gekozen. Respondenten hoefden niet ver te reizen voor de interviews en deze kon vaak gekoppeld worden aan een activiteit die de respondenten hadden op de vereniging.

Respondenten op vrijwillige basis

De respondenten zijn benaderd door de onderzoekers via het Sportbedrijf Almelo. Hierin was geen dwingend karakter aanwezig, zodat de respondenten hun medewerking aan het onderzoek op vrijwillige basis zouden verlenen. Dit was voor het onderzoek belangrijk, omdat de sportverenigingen zelf ook het belang in moesten zien van het onderzoek. Daarnaast is het voor sommige verenigingen een gevoelig onderwerp, daarom is gekozen voor medewerking aan het onderzoek op vrijwillige basis. De sportverenigingen hebben zelf de keuze kunnen maken om mee te werken aan het onderzoek. Hierdoor kon ook betrouwbaardere informatie worden verzameld.

Definitie hoofdonderwerp

De duidelijke definitie van het onderwerp en deze ook meenemen tijdens de interviews was voor de het onderzoek een voordeel. Hierdoor hadden de respondenten een beter beeld bij het onderwerp antisociaal gedrag en wat er precies mee wordt bedoeld. Hierdoor konden de respondenten de vragen die werden gesteld beter beantwoorden.

6.1.2 Zwaktes

Onderzoekers onbekend bij respondenten

Dit punt is een zwakte geweest voor het onderzoek, omdat er naast het aantal respondenten dat wel de vrijheid voelde om alles met de onderzoekers te delen, er ook respondenten zijn die hierdoor juist wat minder hebben gedeeld over het onderwerp. Dit kwam aan de orde in een gesprek met het Sportbedrijf Almelo. Zij gaven aan dat er bij een aantal verenigingen, naar hun weten, wel degelijk meer speelt rondom antisociaal gedrag, dan dat wat de respondenten met ons hebben gedeeld. Doordat de onderzoekers onbekend zijn voor de respondenten zijn er ook respondenten geweest die niet de vrijheid of behoefte hebben gevoeld om alles te delen.

Gevoelig onderwerp

Het onderwerp antisociaal gedrag kan bij een aantal verenigingen gevoelig liggen, waardoor zij, zoals hierboven is beschreven, niet alles met de onderzoekers hebben gedeeld. Het onderwerp kan negatief belicht worden, waardoor sportverenigingen liever niet alles over het onderwerp vertellen. Sportverenigingen zouden kunnen denken dat zij door alles rondom antisociaal gedrag te delen met de onderzoekers, zij als een slechte verenigingen worden gezien. Bij een volgend onderzoek zou dit beter aangepakt kunnen worden, door meer het belang van het onderzoek voor de verenigingen te benadrukken.

Werving respondenten

De werving van de respondenten liep tot zeven respondenten vlekkeloos, daarna werd kwamen de aanmelding voor de medewerking aan het onderzoek niet tot nauwelijks meer binnen. Na een herinneringsmail hebben zich nog weer een paar respondenten gemeld, maar nog niet voldoende voor het onderzoek. Nadat sportverenigingen telefonische zijn benaderd bleek dat er wel meer sportverenigingen mee wilde werken aan het onderzoek. Voor een volgende keer zouden sportverenigingen gelijk telefonische benaderd kunnen worden, waardoor er geen wachttijd zich op de reacties op een e-mail.

Afstand van respondenten op de jeugd

Bij een aantal respondenten was er een grote afstand tot de kinderen/jeugdigen van de sportvereniging dan anderen. Dit kwam door de functie die de respondenten hadden binnen de sportvereniging. Merkbaar was dat de jeugdbestuursleden meer zicht hadden op antisociaal gedrag bij kinderen/jongeren en of hun ouders, dan wanneer dit een bestuurslid van de vereniging was. De vraag voor medewerking aan het onderzoek is neergelegd bij de bestuursleden van de sportverenigingen, zij konden zelf de keus maken wie zij lieten interviewen door de onderzoekers. De volgende keer zou dit beter kunnen door specifiek te vragen naar jeugdbestuursleden, die duidelijk zicht hebben op het onderwerp.

6.2 Discussie

Het onderzoek ging niet alleen over antisociaal gedrag van de kinderen, maar ook het antisociale gedrag van ouders. De invloed die het antisociale gedrag van de ouders op de kinderen heeft werd daarbij ook benoemd. Dit was voornamelijk dat kinderen geen plezier meer beleven in het sporten of bang worden van ouders die langs de kantlijn staan. Tijdens het onderzoek bereikte ons een nieuwsbericht over ouders die antisociaal gedrag hadden vertoond op de sportvereniging, waardoor hun kind nu tijdelijk was geroyeerd van de sportvereniging. De ouders waren het niet eens met de speeltijd van hun kind tijdens een wedstrijd en waren vaak verbaal antisociaal aanwezig op de sportvereniging. Na meerdere waarschuwingen was de maatregel voor de ouders, dat zij niet meer welkom waren op de vereniging. Na deze maatregel te hebben overtreden, door toch aanwezig te zijn op de sportvereniging is er voor gekozen om ook het zoontje van de ouders te royeren van de vereniging (Hart van Nederland, 2017). Maar moet sport juist niet een belangrijk zijn voor de kinderen/jongeren en de maatschappij? Volgens staatssecretaris Bussemaker (2008) is sport

belangrijk voor het bij elkaar brengen van mensen. Sporten is niet alleen gezond voor de mens, maar ook de maatschappij. Zij geeft aan dat sport belangrijk is voor het bereiken van verschillende doelen, zoals gezondheid, waarden en normen, jeugdbeleid, et cetera. Dan gaat er bij de sportvereniging waar het jongetje is geroyeerd toch helemaal de verkeerde kant op. Deze jongen wordt gestraft voor het antisociale gedrag dat zijn ouders hebben laten zien. Hij mist nu eigenlijk een stukje ontwikkeling op verschillende gebieden, namelijk gezondheid en het omgaan met andere kinderen en mensen uit de maatschappij wordt hem ontnomen.

Daarom is een veilige sfeer en een goed sportklimaat belangrijk voor sportverenigingen en de maatschappij. Een veilige sfeer en een goed sportklimaat is tevens belangrijk voor het plezier dat kinderen hebben in het sporten. Dat sporten gezond is voor iedereen dat wel bekend, maar dan is het wel belangrijk om sporten leuk en plezier te houden. Dit moeten sporters onderling of de ouders niet voor elkaar verpesten. Uit het onderzoek en het nieuwsbericht van Hart van Nederland, blijkt toch dat dit soms het geval is. Om sport te kunnen laten dienen als bindmiddel tussen de mensen en de maatschappij zullen sportverenigingen leden nodig zijn die komen sporten en moeten deze lezen plezier hebben in wat zij doen. Dit is volgens Boonstra en Hermens (2011) een voorwaarde voor sportparticipatie. Participatie in de samenleving is tegenwoordig in de hulpverlening erg belangrijk, daarom zal een social worker ook zijn/haar bijdragen kunnen leveren aan het creëren van een veilig sportklimaat op de sportverenigingen. Dit zou de social worker kunnen doen door een dag mee te lopen bij de sportverenigingen om te kijken wat er goed gaat en wat verbeterd kan worden. De social worker kan hierover voorlichting of les geven aan de bestuursleden en vrijwilligers van de sportverenigingen. Voor de ouders en kinderen/jongeren zou een social worker een voorlichting kunnen geven over het effect van hun gedrag op hunzelf, de vereniging en zijn/haar teamgenoten. Bij ouders zou tevens verteld kunnen worden welke invloed hun gedrag heeft op de kinderen en het plezier dat zij daardoor wel of niet beleven bij het sporten.

Spruit (2017) geeft aan dat veilige sfeer en een goed sportklimaat kan tevens bijdragen aan dat kinderen/jongeren op het goede pad blijven. Het morele klimaat kan bijdragen aan het effect van sporten. Om te zorgen voor een veilige sfeer en een goed klimaat heeft ook de sportvereniging een taak te vervullen. Zij zijn niet de opvoedkundige van de kinderen, maar gaan wel over de sfeer en het klimaat op de sportvereniging. De sportverenigingen die aangaven deel te nemen aan een pilot rondom antisociaal gedrag op hun sportvereniging gaven aan dit erg waardevol te vinden. Dus daarom vragen wij ons af, moet niet elke sportvereniging, bij bewezen effectiviteit verplicht worden zich actief in te zetten voor een veilig sportklimaat, door middel van de inzet van een methode die aangeboden wordt.

LITERATUURLIJST

Boonstra, N. en Hermens, N. (2011). De maatschappelijke waarde van sport. Verwey-Jonker instituut
Bussemaker, J. (2008). Sport maakt mens én maatschappij gezond. Opgevraagd van www.rijksoverheid.nl

Frick, P.J., Lahey, B.B. & Loeber, R. (1993). Oppositional defiant disorder and conduct disorder: A meta-analytic review of factor analyses and cross-validation in a clinical sample. *Clinical Psychology Review*, 13-319-340

Hart van Nederland. (2017). Jayden (7) geroyeerd bij voetbalclub door wangedrag ouders. Opgevraagd van www.hartvannederland.nl

Heerwaarden, van, Y., en Pijpers, F. (2016). Antisociaal gedrag op jonge leeftijd. De rol van de JGZ bij het signaleren van antisociaal gedrag en het bijdragen aan het voorkomen van criminaliteit bij kinderen. Opgevraagd van www.ncj.nl

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. (2011). Aanpak van Marokkaans-Nederlandse 12-minners. Wegwijzer voor en door gemeenten. Opgevraagd van www.rijksoverheid.nl

Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport. (2010). Welzijn Nieuwe Stijl. Opgevraagd van www.invoeringwmo.nl

NJI. (z.j.). Samenwerken in de wijk. Met wie werkt het wijkteam samen? Opgevraagd van www.nji.nl

NOC*NSF. (z.j.). Voorkomen van sportuitval bij tieners. Opgevraagd van www.nocnsf.nl

NU.nl. (2012). Mishandelde grensrechter (41) overleden. Opgevraagd van www.nu.nl

Prinzie, P. (2007). Waarom doet mijn kind zo moeilijk? Moeilijk gedrag begrijpen. Efficiënt straffen en belonen. Tielt: Uitgeverij Lannoo.

Rijksoverheid. (z.j.a). Decentralisatie van overheidstaken naar gemeenten. Opgevraagd van www.rijksoverheid.nl

Rijksoverheid. (z.j.b). Sport en bewegen in de buurt. Opgevraagd van www.rijksoverheid.nl

Samen naar een veiliger sportklimaat. (2015). Verenigingen vinden het knap lastig, die lastige kinderen. Opgevraagd van www.veiligsportklimaat.nl

SIRE. (2011). Start campagne 'geef kinderen hun spel terug'. Opgevraagd van www.sire.nl

Spruit, A. (2017). Sporten kan jeugddelinquentie terugdringen.

Spruit, A., Vugt, van, E., Put, van der, C., Stouwe, van der, T. en Stams, G. (2016). Sports Participation and Juvenile Delinquency: A meta-Analytic Review. *Journal of Youth and Adolescence*, 4, 655-671. Opgevraagd van www.link.springer.com

Tremblay, R. E., Gervais, J. en Petitclerc, A. (2008). Prévenir la violence par l'apprentissage à la petite enfance. Opgevraagd van www.excellence-jeunesenfants.ca

Universiteit van Amsterdam. (2017). Sporten kan goed zijn in het voorkomen van jeugddelinquentie. Opgevraagd van: <http://www.uva.nl/content/nieuws/persberichten/2017/02/sport-kan-goed-zijn-in-het-voorkomen-van-jeugddelinquentie.html>

Veldboer, L., Boonstra, N. en Duyvendak, J.W. (2003). Agressie in de sport. Opgevraagd van www.verwey-jonker.nl

Verhoeven, N. (2014). Wat is onderzoek?. Amsterdam: Boom Lemma Uitgevers

Zijlstra, B., en Wever, L. (2014). Decentralisatie jeugdhulp en de kracht van sport. Jeugdbeleid, 9-13

OVERZICHT BIJLAGEN

Bijlage I:	Interviewkaart
Bijlage II:	Definitie antisociaal gedrag
Bijlage III:	Voorbeeld labelen

Bijlage I: Interviewkaart

DEELVRAAG 1	THEMA'S	STARTVRAGEN	DOORVRAGEN
Welk antisociaal gedrag komen sportverenigingen in Almelo tegen van kinderen/jongeren en/of hun ouders?	Antisociaal gedrag	- Wat is volgens u antisociaal gedrag?	- Na het voorleggen van onze definitie, hoe denkt u dan over antisociaal gedrag? -Is bijv. schelden, buitensluiten antisociaal gedrag? - Hoe vaak denkt u dat er een vorm van antisociaal gedrag voor komt bij uw vereniging onder de sportende kinderen/jongeren en/of hun ouders? -Wanneer is het volgens u nog sportief gedrag en wanneer is het antisociaal gedrag?
	Kinderen/jongeren	- Welk antisociaal gedrag zien jullie bij de kinderen/jongeren?	➤ <i>Geen antisociaal gedrag?:</i> -Worden de kleedkamers bij jullie altijd netjes achtergelaten (ook door uitspelende club)? - Hebben jullie te maken met antisociaal gedrag van uitspelende clubs? - Zo ja, hoe gaan jullie daarmee om?
	Ouders	- Welk antisociaal gedrag zien jullie bij de ouders van de sporters?	- Wie signaleert antisociaal gedrag bij de kinderen/jongeren het eerst? - Op welke manieren signaleren jullie antisociaal gedrag?

			- Wanneer wordt antisociaal gedrag het vaakst gesignaleerd? - Waarin uit antisociaal gedrag zich bij de kinderen/jongeren? - Kunt u specifieke gedragingen benoemen? - Wordt antisociaal gedrag bij kinderen (6-11) anders geuit dan bij jongeren (12-18)? - Ziet u of de sporters er weleens tegenop om tegen een bepaald team te gaan spelen? - Wanneer wordt antisociaal gedrag bij de ouders van de sportende kinderen/jongeren gesignaleerd? - Waarin uit dit antisociale gedrag zich bij de ouders? - Kunt u specifieke gedragingen benoemen? - Is het antisociale gedrag bij ouders van kinderen (6-11) anders ouders van jongeren (12-18)? - Heeft u het idee dat kinderen wel eens aan het begin van een speeldag worden gebracht en aan het einde weer worden opgehaald? - Komt het voor dat ouders hun kind te laat brengen? Wat doen jullie hier mee?
--	--	--	---

			Bijvoorbeeld doordat deze buitengesloten wordt en ervoor kiest te stoppen. - Welke consequenties zijn er voor kinderen die antisociaal gedrag vertonen binnen de sportvereniging? - Welke consequenties hebben afstoting van de kinderen/jongeren tot gevolg? - Zien jullie als sportvereniging verandering in gedrag van de kinderen/jongeren? - Welke invloed heeft antisociaal gedrag van de kinderen/jongeren op de trainers?
--	--	--	---

DEELVRAAG 3	THEMA'S	STARTVRAGEN	DOORVRAGEN
Hoe gaan sportverenigingen op dit moment om met antisociaal gedrag bij kinderen/jongeren? Wat werkt hierin?	Omgang	- Wat doen jullie nu wanneer jullie antisociaal gedrag signaleren?	- Is er een beleid binnen de vereniging voor kinderen/jongeren die antisociaal gedrag vertonen? - Hoe gaan jullie in de praktijk om met kinderen/jongeren die antisociaal gedrag vertonen? - Zijn er hulpverleningsinstanties betrokken bij de sportvereniging? Zo ja, welke? - Hoe gaan jullie om met antisociaal gedrag van sporters van anders verenigingen?
	Hoe gaat dit?	- Welke manier van omgaan met kinderen/jongeren die antisociaal gedrag vertonen werkt binnen jullie vereniging?	➤ Wanneer er geen antisociaal gedrag voorkomt binnen de sportvereniging - Wat gaat er goed binnen jullie sportvereniging, waardoor er geen antisociaal gedrag voorkomt? - Hoe ziet dit er in de praktijk uit? - Zijn er voorbeelden vanuit de praktijk die volgens jullie antisociaal gedrag bij kinderen/jongeren verminderen? - Vanuit de voorbeelden die in de praktijk zijn benoemd, welke worden veel ingezet en welke minder? En waarom? - Welke benoemde voorbeelden werken volgens jullie goed en hoe merken jullie dit?

			- Wat kunnen andere clubs van jullie leren? - Wat raden jullie andere clubs aan? - Wat zien jullie bij andere clubs goed gaan en zouden jullie zelf ook willen verbeteren? - Wat zouden jullie kunnen leren van anders clubs?
--	--	--	--

DEFINITIE ANTISOCIAAL GEDRAG:

Onder antisociaal gedrag wordt de brede waaier van gedragingen die in meer of mindere mate onwenselijk, ongepast, lastig, storend of zelfs schadelijk zijn voor anderen en/of de omgeving. De frequentie, de duur, de omvang en de gevolgen van het gedrag kunnen uiteenlopen.

VOORBEELDEN:

- Vernielen	- Spugen	- Vechten	- Raar of gek doen om aandacht
- Schelden	- Driftbuien	- Weglopen	- Erg luidruchtig zijn
- Ruziemaken	- Brandstichten	- Liegen	- Anderen bedreigen
- Stelen	- Inbreken	- Knijpen	- Te veel plagen
- Slaan	- Schoppen	- Tegenspreken	- Stuurs en prikkelbaar zijn
- Opscheppen, stoer doen	- Aandacht opeisen	- Veel vechten	- Te veel praten
- Ongehoorzaam zijn	- Snel jaloers zijn	- Koppig zijn	- Anderen lichamelijk aanvallen
- Spullen vernielen	- Pesten	- Snel jaloers zijn	- Gemeen en wreed zijn

Bijlage III: Voorbeeld labelen

Hoofdlabel	Sublabel	Citaat
Problemen aanpakken	Geen	Res 3: 'Nee. Als wij iets hebben zijn dat incidentjes die wij redelijk snel de kop in kunnen drukken. Soms dan pak je een keer een ouder er bij. Of een ouder komt wel eens naar de trainer toe.' Res 4: 'Qua antisociaal gedrag niet.' Res 5: 'Geen, dit hebben wij niet echt nodig.' Res 7: 'De dingen die wij aangepakt willen hebben daar zijn wij mee bezig.' Res 12: 'Nee op dit gebied niet.'
	Bewustwording cultuur	Res 4: 'Het is meer bewustwording, nu is het vaak dat je iets ziet gebeuren en je wacht af, het escaleert en dan wordt er ingegrepen. Nu reageren we reactief en we willen heel graag naar een stukje proactief reageren, maar daar heb je de mensen die daar het doen, de kennis nodig en dat moet nog.'
Ondersteuning nodig	Redden ons zelf	Res 1: 'Wij hebben eigenlijk niet echt een aanpak. Wij zijn een klein dorps clubje, waar iedereen elkaar kent. Zeker bij de jeugd is dat een heel groot voordeel. Daardoor heb je al een beetje de sociale controle onder elkaar. Je komt elkaar overal tegen, dan corrigeert zich dat ook op die manier.' Res 2: 'Ik denk dat wij ons wel redelijk goed redden.' Res 5: 'Wij zijn kundig genoeg om dat zelf op te lossen. Mocht er echt wat zijn, dan weten wij de weg wel te vinden.' Res 8: 'De lessen en trainingen lopen goed en bij elke les heb je weleens ouders die er niet mee eens zijn, maar goed. Nee eigenlijk vind ik het wel prima zo. Als ik er echt niet uitkom dan bel ik iemand van Scoop of dan vraag ik andere leidinggevenden van goh hoe zou jij daarmee omgaan en wat doe jij daarmee. Meestal komen we er samen wel uit.'
	Adviespunt	Res 2: 'Dan zouden dingen zo hoog moeten oplopen, denk ik dat als het zo uit de hand loopt, dan het echt gaat om vernieling, brandstichting, agressie, ook richting andere bijvoorbeeld. Dan zijn dat wel zulke lastige dingen dat je daar misschien dat er binnen de Gemeente of het Sportbedrijf iemand is die je daarin om advies kunt vragen of hoe kun je zo iemand verwijderen van je vereniging?' Res 6: 'Ja. Wij hebben nu bedacht dat we het sportbedrijf gaan benaderen met de vraag wat

	Sportverenigingscoach Leren van instanties Wijkagent	hebben jullie in huis wat ons kan helpen? Je gaat geen wielen uitvinden die er al zijn.' Res 13: 'Als er iets is binnen een vereniging je weet nooit waar je naar toe moet bellen. Wie moet ik bij scoop bellen, wat zijn de instanties, welke mogelijkheden liggen er? Waar kan ik naar toe bellen. Als ik hier bijvoorbeeld iets seksueels meemaak, waar kan ik mij melden? Behalve meteen bij de politie.' Res 13: 'Dan zou het voor hem wel gemakkelijk zijn als er ergens iets van een steunpunt is of wat dan ook. Dat je gewoon even kun bellen, overdag tijdens kantooruren, van ik zit met iets ik zit met een jochie die vertoont elke keer dat en dat gedrag, wat kan het zijn?' Res 7: 'R. zit er nu voor 2 jaar in. Dit is al het tweede jaar, als pilot, betaald door Trias zelf. Maar zo iemand zou ik wel permanent bij de club willen hebben.' Res 9: 'Ik denk op het moment dat je dingen echt in de praktijk gaat brengen, dat het dan handig is dat je gaat praten met een instantie die daar meer kijk op heeft en verstand van heeft. Op het moment dat een kind niet happy is geeft hij ook een signaal af, van ik word gepest. Maar er zijn ook kinderen die kruipen stilletjes weg. Het is aan ons om die signalen te herkennen en er wat mee te doen. Ik denk dat dat soort instanties die instaat zijn om ons daarop te wijzen, van hé als je dit en dat ziet.' Res 9: 'Zou kunnen zijn in een avond, 2 uurtjes waarin een instantie uitleg gaat geven aan trainers, begeleiders en andere belangstellenden.' Res 14: 'Als wij ondersteund zouden willen worden, dan zouden we het per zaak moeten aankijken. Maar dat we op voorhand als zeggen van joh, kom erbij, nee dat zullen we nooit doen. We zullen eerst altijd kijken van wat hebben we binnen de vereniging voor mensen. Wat kunnen wij zelf doen, wat is goed. Maar mocht het echt buiten ons omvallen, dan zullen we zeggen van joh, dan vragen we gewoon de wijkagent. Van dit en dit is er aan de hand en los het op. Wij hebben gewoon gezegd van we gaan naar de wijkagent en dan gaat hij maar de stappen verder ondernemen.'
Leren van anderen	Niet op antisociaal gedrag	Res 2: 'Nee niet wat ik zo over antisociaal gedrag bedenk. Maar natuurlijk kun je altijd wat van elkaar leren. Een veilig sportklimaat is heel erg belangrijk. ' Res 5: 'Nee op dit gebied niet.'

	Geen idee Hoe om te gaan met als je er niet uitkomt Saamhorigheid	Res 8: 'Klinkt heel arrogant als ik nou niks kan bedenken.. Echt als ik kijk naar mijn lesgeven, ik leer altijd wel dingetjes bij, maar of ik nou echt iets kan opnoemen waarvan ik denk van daar kan ik van leren./ Res 4: 'Vast wel. Ik zou zo niet weten wat.' Res 6: 'Dat dus eigenlijk, hoe ga je er mee om als je er zelf niet meer uit komt?' Res 9: 'Ik denk met name van, hoe herken je dingen en hoe ga je er mee om. Wat doe je ermee?' Res 7: 'Vorige week hadden wij een bijeenkomst bij de vereniging over diversiteit. En daar was ook Stevo uit Geesteren bij. Dat is een veel kleinere vereniging en die hebben van alle ouders in kaart welke ouders wat doen, waar ze vrijwilligerswerk voor zouden kunnen doen. Als je elkaar allemaal kent, dan spreek je elkaar ook makkelijker aan, dan gaan er ook minder snel dingen fout. Het zou mooi zijn als wij als grote vereniging, met 1250 leden, als je daar groepjes kunt maken waar dezelfde saamhorigheid is. Dat wil in bepaalde groepen beter dan in andere groepen. Dat zou wel ideaal zijn, als iedereen de vereniging beschouwd als vereniging en niet als consument van ik breng mijn kind en haal mijn kind en voor de rest doe ik zelf niks.'
Andere verenigingen leren	Gekwalificeerde trainers Aandacht vanuit sportbond Voorbeeld geven Cultuur bijbrengen Transparantie	Res 1: 'Maar er staat bij ons wel een professioneel iemand voor de groep, ik denk dat dat wat anders is dan een vrijwillig iemand voor de groep.' Res 1 'Wat je bij de KNLTB welk merkt is dat zij heel veel acties hebben om dit gedrag te voorkomen. Ook hier hebben wij wel wat folders liggen. Dit gaat dan over: bemoei je niet met het spel van je kind et cetera. Daar zijn ze bij de KNLTB wel op aan het sturen.' Res 1: 'En zeker de trainers en de ouders langs de lijn die moeten het goede voorbeeld geven.' Res 1: Je moet mensen de cultuur bij brengen die gebruikelijk is bij jou sport en vereniging. Res 2: 'Maak het bespreekbaar. Wacht er niet mee. Durf ook je mond open te doen en als je

		het zelf niet durft, maak het binnen de vereniging bespreekbaar, betrek het bestuur er bij of je mede-trainer. Laat er niet te lang mee wachten, want dan dingen die je door laat sudderen, zoals zo'n moeder die dan op zo'n wedstrijd zo tekeer gaat.'
	Bewustwording	Res 4: Dat ze goed bij zichzelf kijken of zij ook wel zo sociaal zijn, zoals ze werkelijk denken. Als je bij jezelf goed gaat afvragen en bij de vereniging gaat kijken, dan kom je erachter dat er best nog wel wat te verbeteren valt.'
	Kom bij elkaar kijken	Res 4: 'Ik denk wel als we eenmaal het hele veilig sportklimaat hebben afgerond en we hebben een mooi beleid liggen, denk ik dat elke club dan wel welkom is om te komen kijken hoe het er hier aan toe gaat. Want ik denk dat we dan wel echt iets moois en iets goeds hebben staan.'
	Normaal doen	Res 5: 'Gewoon normaal doen. En normaal doen is af en toe een keer uit je dak gaan en daarna gewoon een biertje drinken. Het wordt vriendschappelijk opgelost.'
	Sport en sporter staan voorop	Res 6: 'Dat voorop staat dat sporter wel gewoon zijn sport kan uitoefenen. Dat dat centraal staat.' Res 12: 'Prioriteit bij de jeugd stellen, dat helpt wel om de jeugd weer te laten groeien. Aandacht er aan besteden.'
	Oplossen	Res 6: 'Probeer op te lossen zonder met een vinger te wijzen.'
	Normen en waarden	Res 6: 'Je hebt mensen in hun waarde te laten. Maar dat waarden en normen niet altijd matchen, dat is dan wel eens lastig. Maar dan nog moet je wel de persoon in hun waarde laten.'
	Verbinden	Res 7: 'Ik denk dat verbinden heel erg belangrijk is. En dat doe je door een kick-off aan het begin van het seizoen.' Res 7: 'Maar het begint wel met verbinden met elkaar, erkennen en wat voor elkaar over hebben.'
	Faciliteren	Res 7: 'Dingen aanbieden zodat trainers/kinderen goed kunnen trainen. Wij faciliteren

		scheidsrechters, zodat in ieder geval mensen niet zelf hoeven te fluiten, dat vinden ze ook vaak eng.'
	Luisteren naar de kinderen	Res 8: 'Luister naar je kinderen, helemaal als het jeugd is. Blijf dicht bij jezelf en luister naar wat zij willen. Niet naar wat de ouders willen, want die kunnen heel veel vertellen. Maar het kind moet het leuk vinden en ouders kunnen heel veel veranderen in lessen, maar het kind moet het leuk vinden. Anders heb jij het als docent nog steeds gedaan. Die kinderen zijn het belangrijkste en die kinderen komen thuis met of het een leuke les was.' Res 11: 'Nouja luister eens naar wat er aan de hand is. Dat gedrag van dat jongetje / van dat meisje, daar wil ik mee in gesprek. Besef hebben van gedrag van jonge mensen, dat dat verband kan hebben met wat er thuis gebeurt, dat besef hebben, dat zou denk ik wel mooi zijn.'
	Communiceren met andere clubs	Res 13: 'Dat zij als ze problemen hebben binnen clubs, met bepaalde spelers, en als zij die weg doen, dat zij ook contact opnemen met de clubs, want dat horen zij vaak toch waar die kinderen naar toe gaan of de ouders. Even contact opnemen dat die kinderen weggaan, omdat er problemen zijn.'
	Elkaar kennen	Res 9: 'Hoe je met mekaar omgaat. Je bent hier geen nummer. Ze noemen de kinderen hier bij naam. De sociale controle daarbij is, ik denk dat heel veel clubs daar wel een voorbeeld aan kunnen nemen.'
	Mensenkennis	Res 14: 'Zet mensen op een groep die mensenkennis hebben. Dat is het belangrijkste.'

